

Universitätsbibliothek Wuppertal

Iulianu Autokratoros Ta Sōzomena, Kai Tu En Agiois Kyrillu Archiepiskopu Alexandreias Pros Ta Tu En Atheois Iulianu Logoi Deka

Julian <Römisches Reich, Kaiser>

Lipsiae, Anno MDCXCVI.

Oratio V.

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-1694](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-1694)

τῷ θεῷ νοήσεως. Ἦν μὲν ἔν ἴσως μά-
 ταιον, εἰ διδασκαλίας χάριν ἐποιέμην
 τὰς λόγους" αὐτῷ μετ' ἐκείνων τι συγ-
 γράφειν. ἐπεὶ δὲ ὕμνον ἐθέλων διελ-
 θεῖν τῷ θεῷ χαριστήριον, ἐν τῷ τῷ
 πάνυ ὑπελάμβανον τὴν περὶ τῆς ἑσίας
 αὐτῷ φράσαι κατὰ δύναμιν τὴν ἐμήν
 ἔματῆν οἶμαι πεποιῆσθαι τὰς λόγους
 τὰς δὲ τὸ

*Opera et dicitur Hesiod.
 lib. i. v.
 334.*

Καθ' ἡμάμιν δ' ἔρδειν ἱερὰ ἀθανά-
 τοισι θεοῖσιν,

ὅσα ἐπὶ τῶν θυσιῶν μόνον, ἀλλὰ καὶ
 τῶν εὐφημιῶν τῶν εἰς τὰς θεὰς ἀπο-
 δεχόμενα. Εὐχομαι τὸ τρίτον ἀντὶ
 τῆς προθυμίας μοι ταύτης εὐμενῆ γε-
 νέσθαι τὸν βασιλέα τῶν ὅλων Ἥλιον καὶ
 δεῖναι βίον ἀγαθὸν, καὶ τελειότεραν φρό-
 νησιν, καὶ θεῖον νῆν, ἀπαλλαγὴν τε τῆς
 εἰμαρμένης ἐκ τῆς βίης πραοτάτην, ἐν
 καιρῷ τῷ προσηκόντι ἀνοδὸν τε ἐπ'
 αὐτὸν μετὰ τῷ, καὶ μονὴν παρ' αὐτῷ,
 μάλιστα μὲν αἰδίων· εἰ δὲ τῷ μείζον ἐπὶ
 τῶν ἐμοὶ βεβιωμένων, πολλὰς πάνυ
 καὶ πολυετεῖς περιόδους.

Ac si docendi causa scribere ista voluissem,
 vanus hic esset forsitan noster iis de rebus
 scribendi post illum labor. Sed cum nihil
 aliud quærens, nisi ut hymno aliquo grati-
 as illi Deo persolverem, hoc mihi operæ-
 pretium duxerim, si pro meis viribus de e-
 jus substantia disputarem; equidem non
 frustra me videor ad hæc tractanda contu-
 lisse. Hoc enim quod dicitur,

*Sacra Deis, quantum potis es, celebrare
 memento:*

non in sacrificiis tantum, sed in Deorum
 quoque laudibus valere iudico. Quam-
 obrem tertio jam istud ab universorum
 rege Sole postulo, ut pro mea erga se vo-
 luntate benignus ac propitius esse velit;
 tum mihi ut ista largiatur: vitam bonam,
 perfectiorem prudentiam, divinam men-
 tem, fatalem ex hac vita discessum congruo
 tempore quam mitissimum: quo perfun-
 ctus ad ipsum evolem, cum eoque perpe-
 tuo, si fieri potest, maneam; sin id majus
 est, quam pro vitæ antea merito, plures
 mihi saltem ac longissimi annorum circui-
 tus contingant.

ΙΟΥΛΙΑΝΟΥ
 ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ
 ΕΙΣ ΤΗΝ ΜΗΤΕΡΑ ΤΩΝ ΘΕΩΝ.
 JULIANI IMP.
 IN
 MATREM DEORVM.

ΛΟΓΟΣ Ε.

ORATIO V.

ΑΡΑ γε χρὴ φάσαι καὶ
 ὑπὲρ τῶν; καὶ ὑπὲρ
 τῶν ἀρρήτων γράψομεν,
 καὶ τὰ ἀνέξοισα, καὶ τὰ
 ἀνεκλάλητα ἐκλαλήσομεν; τίς μὲν ὁ

ΕΤΙΑΜΝΕ nos istiusmodi de
 rebus verba faciemus? etiam
 illa, quæ nefas est eloqui,
 scriptis mandabimus? quæque
 palam efferri & enunciarī non licet, ora-
 tione

tionem prosequemur? Nimirum quis Attis, sive Gallus, fuerit; quæ Deorum mater; quis illius castimoniam ritus; tum cuius rei gratia nobis initio proditus sit: cum & ab antiquissimis Phrygibus traditus, & a Græcis primum esset acceptus, non quibuscumque, sed Atheniensibus, postquam experti re ipsa sunt, non melius fuisse sibi, quod Matris Orgia celebrantem procacius irrissent. Ferunt enim Gallum ab iis, tanquam novas superstitiones invehentem, contumeliose esse tractatum, & ejectum; nondum videlicet intelligentibus quid illud tandem numinis esset, utque nihil ab illa differret, quæ sive Deo, sive Rhea, sive Ceres ibidem appellata colitur. Exinde ultrix ira Dei, & iræ piacula consecuta. Nam quæ Græcis ad egregia quæque & honesta facinora dux & autor esse solebat, Pythii Apollinis interpres, Matris Deum iracundiam placare iussit. Atque ex illa, uti narrant, occasione Metroum, id est templum Matris, est extructum, ubi Athenienses publicas omnes tabulas asservabant. Post Græcos vero eadem & Romani sacra susceperunt, perinde Pythii Apollinis hortatu; qui ut sociam & adjutricem e Phrygia Deam Punico illo bello sibi compararent, autor extitit. Libet vero rei, ut tum est gesta, narrationem paululum hic inferere. Etenim simulatque oraculum accepere Romani, religiosæ in primis civitatis incolæ, missis ad Pergami reges legatis, qui tunc in Phrygia regnabant, ab iis, & ab ipsis una Phrygibus, sanctissimum Divæ simulacrum postulant. Quod ubi impetra-

A Ἄττις ἦτοι Γάλλος· τίς δὲ ἡ τῶν θεῶν μήτηρ· καὶ ὁ τῆς ἀγνείας ταυτησὶ τρόπος ὁποῖος· καὶ προσέτι τῆ χάρις ἐτώσι τοῖστος ἡμῖν ἐξ ἀρχῆς κατεδείχθη, παραδοθεὶς μὲν ὑπὸ τῶ ἀρχαιοτάτων Φρυγῶν· παραδεχθεὶς δὲ πρῶτον ὑπὸ Ἑλλήνων, καὶ τῶν ἑτυχόντων, ἀλλ' Ἀθηναίων ἔργοις διδαχθέντων ὅτι μὴ καλῶς ἐτώθασαν ἐπὶ τῷ τελῶνι τὰ ὄργια τῆς Μητρὸς· λέγονται γὰρ ἔτοι περὶ βεῖσαι καὶ ἀπελάσαι τὸν Γάλλον, ὡς τὰ θεῖα καινολομεῖν· ἔξυνέλτες ὁποῖόν τι τῆς θεῆς τὸ χρεῖμα, καὶ ὡς ἡ παρ' αὐτοῖς τιμωμένη Διὸς, καὶ Ρέα, καὶ Δημήτηρ. εἶτα μῆνις τὸ ἐνλεύθεν τῆς θεῆς, καὶ θεραπεία τῆς μήιδος· Ἡ γὰρ ἐν πᾶσι τοῖς καλοῖς ἡγεμῶν γενομένη τοῖς Ἑλλησι, ἡ τῆς Πυθίης πρῶμαντις θεῆς, τῆς μητρὸς τῶν θεῶν μῆνιν ἐκέλευσεν ἰλάσκεισθαι· καὶ ἀνέστη, Φασί, ἐπὶ τῶν τῶν Μητρώων, ἔτοι τοῖς Ἀθηναίοις δημοσίᾳ πάντα ἐφυλάττετο τὰ γραμματεῖα. Μετὰ δὲ τῆς Ἑλλάδος αὐτὰ Ῥωμαῖοι παρεδέξαντο, συμβαλεύσαντος καὶ αὐτοῖς τῆς Πυθίης, ἐπὶ τὸν πρὸς Καρχηδονίους πόλεμον ἄγειν ἐκ Φρυγίας τὴν θεὸν σύμμαχον. Καὶ ἔδεν ἴσως καλῶς προσθεῖναι μικρὸν ἰσορίαν ἐνλαῦθα· μαθόντες γὰρ τὸ χρεῖμα, ἐλλοσσιν οἱ τῆς θεοφιλέως οἰκίτορες Ῥώμης προσθεῖαν αἰτήσασθαι παρὰ τῆς Περγᾶμος βασιλέων, οἱ τότε ἐκράτην τῆς Φρυγίας, καὶ παρ' αὐτῶν δὲ τῶν Φρυγῶν, τῆς θεῆς τὸ ἀγιώτατον ἄγαλμα. Λαβόντες δὲ ἤγον τὸν ἱερὸν Φορῖον, ἐνθέντες εὐρέϊα Φορλίδι· πλεῖν εὐπέλως δυναμένη τὰ τοσαῦτα πελάγη. Περαιωθεῖσα δὲ Ἀἰγαίον τε καὶ Ἰώνιον, εἶτα περιπλεύσασα Σικελίαν τε, καὶ τὸ Τυρσηνὸν πέλαγος, ἐπὶ τὰς ἐμβολὰς τῆς Τύβειδος κατήγετο· καὶ δῆμος ἐξεχέετο τῆς πόλεως σὺν τῇ γερασίᾳ ὑπήντων γε μῆνι πρὸ τῶν ἄλλων ἱερεῖς τε, καὶ ἱερεῖαι πᾶσαι, καὶ πάντες ἐν κόσμῳ τῶν πρέποντι κατὰ τὰ πάτρια, μελέωροι πρὸς τὴν ναῦν ἐξιοδρομῆσαν

μεταναποβλέποντες ἢ περὶ τὴν τρο-
 πὴν ἀπεσκόπεν τὸ ῥόδιον σχιζομένων
 τῶν κυμάτων. εἶτα εἰσπλέεσαν ἐδε-
 ξινλο τὴν ναῦν προσκυῶντες ἕκαστος
 ὡς ἔτυ-
 χε
 ὡς περ ἐνδείξαται τῷ Ῥωμαίων ἐθέ-
 λουσα δήμῳ, ὅτι μὴ ξόανον ἀγασιν ἀ-
 πὸ τῆς Φρυγίας ἀψυχον ἔχει δὲ ἄρα
 δῶα μὴν τινα μείζω, ἢ Φειδέραν, ὃ δὴ
 παρὰ τῷ Φρυγῶν λαβόντες ἔφερον. ἐπει-
 δὴ τῷ Τύβειδος ἠψαλο, τὴν ναῦν ἴησι,
 ὡς περ ῥιζωθεῖσαν ἐξαίφνης κατὰ τῷ
 Τύβειδος. εἰλικον δὴ ἐν πρὸς ἀνλίον τὸν
 ῥῆν. ἢ δὲ ἔχ ἔπειλο. βραχέσι δ' ἐντελυ-
 χηκότες, ὠθεῖν ἐπειρῶντο τὴν ναῦν ἢ δὲ
 ἐκ εἶκον ὠθεῖντων· πᾶσα δὲ μηχανὴ
 προσήγετο τὸ ἐντεῦθεν. ἢ δὲ ἔχ ἠτλον
 ἀμελακίνητος ἦν. ὡς τε ἐμπίπτε κατὰ τῆς
 ἱερωμένης τὴν παναγεσάτην ἱερωσύνην
 παρθένου, δεινὴ ἢ ἀδικῶ ὑποψία· καὶ
 τὴν Κλωδίαν ἠτιῶντο τῷτο ᾧ ὄνομα ἦν
 τῇ σεμνῇ παρθένῳ· μὴ παλάπασιν ἀ-
 χρανον, μηδὲ καθαράν Φυλάττειν ἐ-
 αὐτήν, τῇ Θεῷ ὀργίζεσθαι οὖν ἀ-
 τὴν καὶ μηνίειν ἐμφανῶς. ἐδόκη δ' ἤδη
 τοῖς πᾶσιν εἶναι τὸ χεῖμα δαιμονιώτε-
 ρον. ἢ δὲ τὸ μὲν πρῶτον αἰδῆς ὑπεπίμ-
 πλαλο, πρὸς τε τὸ ὄνομα, ἢ τὴν ὑποψί-
 αν. ἔτω πᾶν πόρρω ἐτύγχανε τ' αἰ-
 σχρᾶς ἢ παρανόμου πράξεως. ἐπεὶ δ'
 ἐώρα τὴν αἰτίαν ἤδη καθ' ἑαυτῆς ἐξι-
 σχύεσαν, περιελῆσα τὴν ζώνην, ἢ πε-
 ριθεῖσα τ' νεῶς τοῖς ἄκροις, ὡς περ ἐξ
 ἐπιπνοίας τινὸς ἀποχωρεῖν ἐκέλευεν
 ἀπαντας. εἶτα ἐδεῖτο τ' Θεῷ μὴ περι-
 δεῖν αὐτὴν ἀδίκους ἐνεχομένην βλα-
 σφημίαις. βοῶσα δὲ ὡς πέρ τι κέ-
 λευσμα, Φασὶ ναυλικόν· Δέσποια Μη-
 τερ, εἶπερ εἰμι σῶφρων, ἔπε μοι, ἔφη.
 καὶ δὴ τὴν ναῦν ἐκ ἐκίνησε μόνον, ἀλλὰ
 καὶ εἰλκυσεν ἐπὶ πολὺ πρὸς τ' ῥῆν. Καὶ
 δύο ταῦτα Ῥωμαίοις ἐδείξεν ἢ Θεός, οἴ-
 μαι, κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν ὡς ἐδὲ μι-
 κρῆ τινος τίμιον ἀπὸ τῷ Φρυγίας ἐπήγον
 τὸν Φόρλον, ἀλλὰ τ' παντὸς ἄξιον ἐδὲ ὡς

γρ. τῆς
 ἀκρας

A secundo cursu allabentem defixis, illifos
 ad carinam fluctus ac dissipatos e litore
 prospiciebant: Mox ad portum appellen-
 tem, ut quisque in spectaculum intentus
 astabat, eminus adorantes excipiunt. At
 illa, tanquam Romanis ostenderet, non
 ipsos expers animæ simulacrum e Phrygia
 transvexisse, sed majore quadam ac di-
 viniore vi præditum id esse, quod a Phry-
 gibus acceperant; statim atque Tybrim at-
 tigit, navim sistit, & quibusdam velut ra-
 dicibus in flumine defigit. Romanis igitur
 adverso amne trahentibus; illa non ob-
 sequebatur. Quam cum ideo impactam
 in brevia rati, propellere ac moliri niteren-
 tur, nihilo magis illa cedebat. Omnibus
 deinde machinis admotis, perinde immo-
 bilis hærebat. Ex quo contra Virginem,
 quæ sanctissimo sacerdotio fungebatur,
 gravis oritur & iniqua suspicio: & Clodiam
 (hoc enim Vestali nomen erat) crimina-
 bantur, quod se Divæ non omnino castam
 C inviolatamque servasset: hinc illam mani-
 festis indiciis iram suam ostendere. Jam
 enim universi divinius inesse quiddam in
 ea re sentiebant. Ad hanc vocem suspi-
 cionemque Virgo primum verecundia per-
 fusa est: adeo ab turpi sceleratoque flagi-
 tio procul aberat. Posteaquam vero con-
 tra se firmari criminis illius invidiam ani-
 madvertit; detractam sibi zonam ad extre-
 mam navim religat: tum velut afflatu quo-
 dam Numinis percita, faceffere jubet om-
 D nes. Deam exinde precatur, ne se falsis
 & iniquis calumniis circumveniri patiatur.
 Mox tanquam celestima quoddam, ut a-
 junt, nauticum cum clamore personans:
 Domina mater, inquit, si quidem casta
 sum, sequere me. His dictis, non solum
 navem molitur, sed longo etiam spatio per
 fluvium attrahit. Hæc ergo duo Romanis
 illo die Diva significavit: alterum, non par-
 vi pretii sed longe maximi mercem ipsos e
 Phrygia transvexisse: hoc est, non huma-
 num ali-

num aliquid, sed divinum: non inanimam
 terræ particulam, sed spirans aliquid ac
 cœleste: hoc illis primum Dea monstravit;
 alterum, civium neminem, seu bonus seu
 malus esset, latere se posse. Sub hæc Ro-
 mani finem belli Carthaginensis victoriam
 habuerunt: adeo ut tertium de solis Car-
 thaginis mœnibus susceptum fuerit. Quæ
 igitur ad historiam illam attinent, etsi non-
 nullis *haud* plausibilis videatur, neque Phi-
 losopho vel Theologo convenire, nihilo-
 minus referenda fuerunt. Hæc enim cum
 ab Historicis plerisque, tum eorum adhuc
 Romæ, præstantissima Deoque carissima
 in urbe, monumentum extat æreis simula-
 cris expressum. Quanquam scio, nonnul-
 los ex iis, qui nimis sunt sapientes, hæc
 tanquam anicularum intolerabiles nugæ
 nihili esse facturos. Mihi vero civitatibus
 ipsis major, iis in rebus habenda fides vide-
 tur, quam scitis & elegantibus istis, quo-
 rum animula acri quidem indole prædita
 est, sed nihil sani contueri potest.

De iis autem, quæ per illud tempus, quo
 in casto fui, dicenda mihi videbantur, au-
 dio sane quædam philosophatum esse Por-
 phyrum; sed cujusmodi sint nescio, neque
 hæctenus legi, sicubi forte contigerit ut in
 eadem sermo noster incurreret. Ego vero
 Gallum illum & Attin ex ingenio meo na-
 turam illam genitalis & opificis esse men-
 tis interpretor, quæ ad infimam usque ma-
 teriam universa progignit; quæ quidem
 concretarum cum materia formarum rati-
 ones omnes in sese causasque continet.
 Non enim omnium in omnibus insunt spe-
 cies; puta in primis ac supremis principiis,
 extremarum infimarumque rerum; secun-
 dum quas nihil amplius restat, præter no-
 men ipsum privationis, cum tenui quadam
 & obscura notione. Quamobrem cum na-
 turæ sint opificesque complures; ejus, qui
 tertium locum obtinet, opificis, qui for-
 marum cum materia concretarum secretas
 atque eximias rationes continuatasque cau-
 sas complectitur, extrema omnium natura,
 quæque ad terram usque, genitalis cujusdam

A ανθρώπινον τῆτον, ἀλλὰ ὄντως θεῖον
 εἰδὲ ἀψυχον γῆν, ἀλλὰ ἐμπνευ τι χρεῖ-
 μα, ἢ δαιμόνιον. ἐν μὲν δὴ τοῖς τὸν εἰδει-
 ξεν αὐτοῖς ἢ θεός. ἕτερον δὲ, ὡς τὸ πολι-
 τῶν εἰς λάθοι ἀν ἀπὸ τὴν χρηστὸς, ἢ
 Φαῦλος ὢν. Κατωρθώθη μὲν τοι καὶ ὁ
 πόλεμος αὐτίκα Ῥωμαίοις πρὸς Καρ-
 χηδόνους ὥστε τὸ τρίτον ὑπὲρ τῶν τει-
 χῶν αὐτῆς μόνον Καρχηδόνοσ γενέσθαι.

Τὰ μὲν ἐν τῇ ἰστορίας, εἰ καὶ τισὶ πῖθα-
 να δόξῃ, ἢ φιλοσόφῳ προσήκειν εἰδέν,
 B εἰδὲ θεολόγῳ λεγέσθαι μὴ μείον, κοινῇ
 μὲν ὑπὸ πλείων ἰστοριογράφων ἀνα-
 γραφόμενα, σωζόμενα ἢ ἢ ἐπὶ χαλ-
 κῶν εἰκόνων ἐν τῇ κρᾶσι, ἢ θεοφιλεῖ
 Ῥώμῃ. Καὶ τοι με εἰ λέληθεν ὅτι Φή-
 σσιν αὐτὰ τινες τὴν λῖαν σοφῶν ὑθλῆς
 εἶναι γραϊδίων ἐκ ἀνεκτῆς. ἐμοὶ δὲ δο-
 κεῖ ταῖς πόλεσι πισεύειν μᾶλλον τὰ
 τοιαῦτα, ἢ τῶν τοῖς κομψοῖς, ἢ τὸ
 ψυχάριον δειμῦ μὲν, ὑγιῆς δὲ εἰδὲ ἐν
 βλέπῃ.

Ἐπεὶ δὲ εἰπεῖν ἐπὶ ἠθέ μοι παρ
 C αὐτὸν ἀρῖ τὸν τὸ ἀγιστείας καιρὸν ἀκῶ
 μὲν ἐγωγε, ἢ Πορφύριῳ τινὰ πεφιλο-
 σοφῆσθαι περὶ αὐτῶν εἰ μὴν οἶδά γε,
 εἰδὲ ἐνέτυχον, εἰ καὶ σιωπευε χθῆναί που
 συμβαίη τῷ λόγῳ. Τὸν Γάλλον δὲ ἐγὼ
 τῶν ἰστων, καὶ τὸ Ἄττιν, αὐτὸς οἰκοθεν ἐπινοῶ
 τῶ γονίμῃ ἢ δημιουργικῆ νῆ τὴν ἀχρε
 τῆς ἐσχάτης ὑλῆς ἀπαντα γεννώσαν
 εἰς ἰαν εἶναι, ἔχουσάν τε ἐν ἐαυτῇ πάντας
 τῆς λόγῃς, καὶ τὰς αἰτίας τῶ ἐνύλων
 εἰδῶν. Οὐ γὰρ δὴ πάντων ἐν πᾶσι τὰ εἰ-
 δη εἶτε ἐν τοῖς ἀνωτάτω, καὶ πρώτοις
 D αἰτίαις, τὰ τῶ ἐσχάτων, καὶ τελευταίων
 μεθ' ἃ εἰδὲν ἐσιν, ἢ τὸ τὸ σερῆσεως ὄνομα
 μετὰ ἀμυδρᾶς ἐπινοίας. εἰσῶν δὲ πολ-
 λῶν εἰσῶν, ἢ πολλῶν πάνυ δημιουργῶν
 τῶ τῶν δημιουργῶ, ὡς τῶ ἐνύλων εἰδῶν
 τῆς λόγῃς ἐξηρημένῃς ἔχῃ, καὶ συνε-
 χεῖς τὰς αἰτίας ἢ τελευταία ἢ μέχε
 γῆς, ὑπὸ περιστάσι τῶ γονίμῃ, διὰ τῆς
 X ἀνωθεν

ἄνωθεν παρὰ τῶν ἄσρων καθήκοντα φύσις, ὁ ζήμιενός ἐστιν Ἄττις. Ἴσως δὲ ὑπὲρ ἧ λέγω, χρηὶ διαλαβεῖν σαφέστερον. εἶναι τι λέγομεν ὕλην, ἀλλὰ καὶ ἔνυλον εἶδος. ἀλλὰ τῶν εἰ μὴ τις αἰτία πρότετακται, λαμβάνοιμεν ἂν ἑαυτὸς εἰσαγόνοις τὴν Ἐπιχέρειον δόξαν. ἀρχαῖν γὰρ δυοῖν εἰ μηδὲν ἐστὶ πρεσβύτερον, αὐτόμαλός τις αὐτὰ Φοῖα, καὶ τύχη συνεκλήρωσεν. Ἄλλ' ὀρώμεν (Φησὶ Περιπατητικὸς τις ἀγχίνος, ὡσπερ ὁ Ξενάρχος) τῶν αἰτίων ὃν τὸ πέμπτον, καὶ κυκλικὸν σῶμα. γελοῖον δὲ καὶ Ἀριστοτέλης ὑπὲρ τῶν ζῴων τι, καὶ πολυπραγμονῶν ὁμοίως δὲ καὶ Θεόφραστος ἠγνόησε γένεσιν τὴν ἑαυτοῦ Φωνήν. ὡσπερ γὰρ εἰς τὴν ἀσώματον ἐσίαν ἐλθὼν καὶ νοήσιν, ἔση μὴ πολυπραγμονῶν τὴν αἰτίαν ἀλλὰ Φὰς ἔτα ταῦτα πεφυκέναι. χρηὶ δὲ δήπεθεν καὶ ἐπὶ τῷ πέμπτῳ σῶματι τὸ πεφυκέναι ταύτη λαμβάνουσα, μηκέτι ζῴων τὰς αἰτίας, ἴσαοθαι δὲ ἐπὶ αὐτῶν, καὶ μὴ πρὸς τὸ νοήσιν ἐκπίπτειν. ὃν μὲν ἔθεν φύσιν καθ' ἑαυτοῦ. ἔχον δὲ ἄλλως κενὴν ὑπόνοιαν. Τοιαῦτα γὰρ ἐγὼ μνηματῶς Ξενάρχου λέγοντος ἀκηκοῶς. εἰ μὲν ἔν ὀρθῶς, ἢ μὴ ταῦτα ἐκείνῳ ἔφη, τοῖς ἀγὰν ἐφείδω Περιπατητικοῖς ὀνουχίζειν. ὅτι δὲ ἔπροσηνῶς ἐμοὶ παντὶ περὶ δῆλον ὅπερ γε καὶ τὰς Ἀριστοτελικὰς ὑποθέσεις ἐνδεεσέρως ἔχειν ὑπολαμβάνω, εἰ μὴ τις αὐτὰς ἐς ταῦτ' ὁ τοῖς Πλάτωνος ἀγοί. μᾶλλον δὲ καὶ ταῦτα ταῖς ἐκ Θεῶν δεδομέναις προφητείαις. Ἐκεῖνο δὲ ἴσως ἀξίον πυθέσθαι πῶς τὸ κυκλικὸν σῶμα δύναται τὰς ἀσωμάτους ἔχειν αἰτίας τῶν ἐνύλων εἰδῶν. ὅτι μὲν γὰρ δίχα τῶν ὑποστῆναι τὴν γένεσιν ἔκ ἐνδέχεται, πρόδηλον ἐστὶ περὶ καὶ σαφές. τῶς χάριν γὰρ ἐστὶ τοσαῦτα τὰ γιγνόμενα; πόθεν δὲ ἄρρεν καὶ θῆλυ; πόθεν ἢ ἢ κατὰ γένεσιν τῶν ὄντων ἐν ὀρισμένοις εἶδεσι

A vigoris abundantia, per superiorem a sideribus delapsa permeat, Attis est ille, quem quarimus. Verum clarius exprimendum est fortasse quod dico. Igitur materiam esse aliquid asserimus, nec non conjunctam cum materia formam. Verum nisi ambobus istis causa sit alia constituta prior, imprudentes nos ad Epicuri dogma delabi sentiemus. Nam si duobus principiis nihil sit antiquius, temerario ac fortuito hæc impulsu regi necesse est. Videmus autem (ait solers quidam Peripateticus, cujusmodi est Xenarchus) istorum omnium principium, esse quintum corpus, ac sphericum. Nam Aristoteles sane ridicule supra hæc inquisivit, curiosaque perscrutatus est. Nec minus ridiculus Theophrastus, qui etiam suæ ipse vocis ignarus est. Perinde enim ac si ad expertem corporis intelligibilemque naturam pervenisset, ibi consistit, neque causam ulterius explorat, sed id solum dicit: ita natura hæc esse comparata. Oportebat autem & in quinto corpore idem istud assummentem, ita natura esse comparatum, nullas amplius causas exquirere, sed in illis hære, neque ad intelligibile aliquid longius progredi; quod ut natura ac per sese nihil est, sic inanem & cui solidi nihil revera subest notionem continet. Ejusmodi enim quædam disputantem Xenarchum audire memini. Quæ utrum recte an secus ille dixerit, summis illis Peripateticis excutendum relinquo. Quod autem non satis hæc ad animum meum mentemque faciant, quivis ex eo potest cognoscere, quod universe Aristotelica ipsa decreta, non omni ex parte absoluta esse judico, nisi cum Platonice illa jungantur; imo vero nisi utraque divinitus editis oraculis accedant. Illud vero fortasse percontatione dignum est; quomodo corpus orbiculatum conjunctarum cum materia formarum incorporeas causas continere possit. Nam sine illis generationem existere nullo modo posse, planum est ac perspicuum. Cujus enim gratia sunt tot res illæ productæ? unde vero maris ac foeminæ discrimen? unde rerum in definitis formis existentium secundum genus

genus est orta distinctio; nisi quædam essent præcedentes, antegressæque rationes, ac causæ, quæ tanquam exemplaria prius consistenterent? ad quarum contuitum si hebetiori acie sumus, oculos adhuc animæ repurgemus. Hæc est autem recta ac legitima purgatio; ad seipsum converti, & animadvertere, quemadmodum anima & mens immerfa materiæ conjunctarum itidem cum materia formarum velut expressa quædam imago effigiesque sit. Etenim ne unum quidem e corporibus est, vel iis, quæ expertia corporis circa corpora versantur, aut considerantur, cujus imaginem incorporea quadam ratione mens capere non possit; quod nullo modo faceret, nisi cognatum illis quiddam haberet insitum. His de causis animam formarum esse locum docet Aristoteles; verum non actu id quidem, sed potestate. Ejusmodi igitur animam, quæque ad corpus sese convertat, potestate ista continere necesse est. Quod si solutus ab illa quisquam sit, neque commercii cum ea quicquam habeat; non potestate jam in illo, sed actu, rationes inesse omnes existimandum est. Sed hæc exemplo aliquo clarius explicemus, eoque adeo, quod & in Sophista Plato aliam ad rem adhibuit. Neque vero exemplum istud eo spectat, ut quod dictum est ratione aliqua demonstraretur. Non enim demonstratione capere id oportet, sed sola notione mentisque conceptu. Nam de primis principiis agitur, aut quæ primis affinia sunt: siquidem Deus a nobis censetur Attis, cujusmodi esse merito creditur. Quod autem est & quale illud exemplum? Docet alicubi Plato, eorum, qui in rerum imitatione versantur, si quis imitari sic velit, ut quæ adumbrantur imitatione, reipsa consistant; id esse perdifficile ac laboriosum, imo vero prope esse, ut obtineri nullo modo queat: facile vero & expeditum ac parabile imitationis illud esse genus, quo res ipsæ specie tenus exprimuntur. Cum igitur speculum in manus sumimus ac circumferimus, facile omnibus ex rebus collectis imaginibus singularum effigies ostendimus. Ab hoc

A διαφορά, εἰ μὴ τινες εἴεν προὔπαρχοντες, καὶ προεσῶτες λόγοι, αἰτία τε ἐν παραδείγματι ὁ λόγος προὔφρασα; πρὸς αὐτὸν εἶπερ ἀμβλώτιμον, ἔτι καθαιρώμεθα τὰ ὄμματα τῆς ψυχῆς. Κάθαρσις δὲ ὀρθή, στραφῆναι πρὸς ἑαυτὸν, καὶ κατανῶσαι πῶς μὲν ἡ ψυχὴ, καὶ ὁ ἐνυλῶν, ὡς περ ἐκμαγεῖόν τι τῶν ἐνύλων εἰδῶν, καὶ εἰκῶν ἐστίν. ἐν τῷτο γὰρ ἔδεν ἐστὶ τῶν σωμάτων, ἢ τῶν περὶ τὰ σώματα γινομένων τε, ἢ θεωρημένων B ἀσωμάτων, ἢ τὴν φαντασίαν ὁ νῦν ἔδωκα λαβεῖν ἀσωμάτως. ὅπερ οὐ ποτ' ἂν ἐποίησεν, εἰ μὴ τι ἑυγενὲς εἶχεν ἀλλοῖς φύσει. Ταῦτά τοι καὶ Ἀριστοτέλης τὴν ψυχὴν τόπον εἰδῶν ἔφη, πλὴν ἐκ ἐνεργείας, ἀλλὰ δυνάμει. Τὴν μὲν ἐν τοιαύτῃ ψυχῇ, καὶ τὴν ἐπετραμμένην πρὸς τὸ σῶμα, δυνάμει ταῦτα ἔχειν ἀναγκαῖον. εἰ δὲ τις ἀσχελὸς εἴη, καὶ ἀμιγῆς ταύτῃ, τὴν λόγος ἐκείνη δυνάμει, πάντας δὲ ὑπάρχειν ἐνεργεία νομισέον. Λάβωμεν δὲ ἀπὸ σαφέστερον διὰ τῶ παραδείγματι, ὃ καὶ Πλάτων ἐν τῷ Σοφιστῇ πρὸς ἕτερον μὲν λόγον ἐχρήσατο δ' ἐν ὅμοις. τὸ παράδειγμα δὲ ἐκ εἰς ἀποδείξω φέρω τὸν λόγον. καὶ γὰρ ἔδεν ἀποδείξαι χρὴ λαβεῖν ἀπὸ τοῦ, ἀλλ' ἐπιβολῇ μόνῃ. περὶ γὰρ τῶν πρώτων αἰτιῶν ἐστίν, ἢ τ' γε ὁμοσῶν τοῖς πρώτοις εἶπερ ἡμῖν ἐστίν ὡς περ ἐν ἄξιονομίζεον καὶ ὁ Ἄτλις θεός τί δὲ καὶ ποῖόν ἐστὶ τὸ παράδειγμα; D Φησὶ πρὸς Πλάτων, τὸ περὶ τὴν μίμησιν διαλεξιόντων, εἰ μὲν ἐθέλοι τις μιμεῖσθαι, ὡς τε καθυφραναί τὰ μιμητὰ, ἐργάδῃ τε εἶναι καὶ χαλεπὴν, καὶ νῆ διαγε τῶ ἀδυνάτῃ πλησίον βάλλειν εὐκολον δὲ, καὶ ῥαδίαν, καὶ σφόδρα δυνατὴν τὴν διὰ τῶ δοκεῖν τὰ ὄντα μιμημένην. ὅταν ἐν τῷ κατόπλῳ λαβόντες περιφέρωμεν ἐκ πάντων τῶ ὄντων ῥαδίως ἀπομαζάμενοι, δειννυμεν ἐκάστῃ τῶ τύπου. Ἐκ τῶ τῶ παραδείγματος ἐπὶ

τὸ εἰρημένον διαβιβάζωμεν τὸ ὁμοίωμα ἢ ἢ τὸ μὲν κάτοπτρον, ὃ λεγόμενος ὑπὸ Ἀριστοτέλους δυνάμη τὸ πρῶτον εἰδῶν. αὐτὰ δὲ χρῆ τὰ εἶδη πρότερον ὑφισταίμεθα πάντως ἐνεργείᾳ τῆς δυνάμει. τῆς τοίνυν ἐν ἡμῖν ψυχῆς ὡς καὶ Ἀριστοτέλης δοκεῖ δυνάμη τῶν ὄντων ἐχέσθαι τὰ εἶδη πρῶτον ἐνεργείᾳ θεσόμεθα ταῦτα; πρότερον ἐν τοῖς ἐνύλοις; ἀλλ' ἔστι γε ταῦτα φανερώς τὰ τελευταία. Δείπειται δὲ λοιπὸν αὐτῶν αἰτίας ζητεῖν ἐνεργείᾳ προτεταγμένας τῶν ἐνύλων αἰσθητικῶν παρῶσαν, καὶ συμπροελθῶσαν ἡμῶν τὴν ψυχὴν, δέχεσθαι μὲν ἐκείθεν, ὡς περ ἐξ ὄντων τινῶν τὰ ἔσονται, τὰς τῶν εἰδῶν ἀναγκαῖον λόγους ἐνδιδόναι δὲ διὰ τῆς φύσεως τῆς τε ὕλης, καὶ τοῖς ἐνύλοις τελειοῖσι σώμασιν. Ὅτι μὲν γὰρ ἡ φύσις ἐστὶ δὴμιουργός τῶν σωμάτων ἴσμεν, ὡς ὅλη τις ἔσται πάντος ἢ δὲ καθ' ἑκάστον, ἐνὸς ἐκάστου τῶν ἐν μέρει, πρόδηλόν ἐστι πρὸς καὶ σαφές. ἀλλ' ἡ φύσις ἐνεργείᾳ δίχα φαντασίας ἐν ἡμῖν ἢ δὲ ὑπὲρ ταύτης ψυχῆς καὶ τὴν φαντασίαν προσειληφέν. Εἰ τοίνυν ἡ φύσις καὶ ἂν ἐν ἑαυτῇ τὴν φαντασίαν, ἔχειν ὅμως ὁμολογεῖται τὴν αἰτίαν, ἀντὶ ὅτι πρὸς θεῶν ἔχει τῆτο αὐτὸ μᾶλλον ἔτι, καὶ πρεσβύτερον τῆς ψυχῆς δώσομεν ὅτι καὶ φανταστικῶς αὐτὸ γινώσκουμεν ἤδη, καὶ λόγῳ καταλαμβάνομεν; εἴτα τίς ἔτι ἐστὶ φιλόνομος, ὡς τῆς φύσεως μὲν ὑπάρχειν ὁμολογεῖν τὰς ἐνύλους λόγους, εἰ καὶ μὴ πάντας, καὶ κατὰ τὸ αὐτὸ ἐνεργείᾳ, ἀλλὰ δυνάμη γε πάντως τῆς ψυχῆς ὅ μὴ δεῖναι, τῆτο αὐτὸ; ἔστιν εἰ δυνάμη μὲν ἐν τῆ φύσει, καὶ ἐν ἐνεργείᾳ τὰ εἶδη δυνάμη δὲ ἔτι καὶ ἐν τῆ ψυχῆ καθαρώτερον, καὶ διακεκειμένως μᾶλλον ὡς τε δὴ καὶ καταλαμβάνεσθαι, καὶ γινώσκεσθαι, ἐνεργείᾳ δὲ ἔδαμῃ πρότερον ἀναρῆσομεν τῆς αἰτιγενεσίας τὰ πείσμαλα; πρῶτον δὲ ἐδράσομεν νοός ὑπὲρ τῆς αἰδιότητος κόσμου

γρ. αἰς
πρῶτος

A exemplo ad id, de quo agitur, similitudinem modo transferamus; uti speculi instar ille sit, qui ab Aristotele nominatur formarum locus. Sed eas ipsas formas omnino necesse est actu prius extare, quam potestate. Quare cum illa quæ inest nobis anima, rerum, ut Aristoteli placet, omnium formas potestate contineat, ubinam tandem actu primum illas collocandas putabimus? Utrum in iis, quæ cum materia concreta sunt? At hæc manifeste postrema sunt omnium. Restat igitur, ut expertes quasdam materiae causas inquiramus; quæ cum materiales alias antecedant, quibus cum existentem unaque prodeuntem animam nostram indidem, uti speculum expressas e rebus ipsis imagines, sic illam formarum rationes concipere necesse sit, indeque per naturam in materiam ipsam, & ex materia conflata corpora ista transfundere. Nam quod natura corporum fabricandorum sit artifex, satis intelligimus; ut & tota sit universi totius, & singulæ suæ cujusque partis; quod utique perspicuum est. Sed natura actu ipso constans phantasia caret in nobis; quæ autem ea superior est anima, phantasia prædita est. Quocirca si natura, quarum rerum phantasia nullam percipit, earum nihilominus causam continere censetur; quid tandem, per Deos immortales, obstare potest, quo minus id ipsum animæ potiori & antiquiori jure tribuatur; cum vel hoc quoque partim phantasia ipsa cognitum sit nobis, partim ratione comprehensum? Quis est autem adeo contentiosus & pervicax, ut cum in natura materiales inesse rationes existimet, etsi non omnes, aut simul actu complexas, at potestate nihilominus universas; istud ipsum nolit animo concedere? Si igitur potestate, non actu, formas natura continet; potestate vero etiam in anima sunt, sed liquidius, ac distinctius, ut comprehendi, & cognitione percipi possint; actu tamen non insint; undenam perpetuitatis in generatione putabimus rationes esse suspensas? aut quibus demum firmamenti ea stabiliemus, quæ de mundi æternitate dicuntur?

dicuntur? Nam circulare corpus ex materia
formaeque componitur. Necessè est au-
tem, licet a se invicem minime ista sepa-
rentur, cogitatione tamen prima illa exi-
stentia cum antiquiora esse, tum ita judi-
cari. Quoniam igitur materialium forma-
tum primaria quaedam causa ponitur mate-
riae penitus expers, opifici subjecta tertio;
qui non istarum modo nobis, sed & ejus,
quod apparet, quintique corporis procrea-
tor est ac dominus; sic Attin ab eodem se-
jungimus, ut effectricem illam causam ad
materiam sese usque demittentem, ac ge-
nitalem Deum, Attin esse, sive Gallum, ar-
bitremur. At hunc ipsum fabula refert ad
Galli fluminis alveum expositum ad ætatis
florem pervenisse: deinde cum formosus &
grandis appareret, Deum in se Matris amo-
rem provocasse. Quæ cum alia ipsi per-
misit omnia; tum stellatum ejus capiti pi-
leum imposuit. Verum quoniam Attidis
verticem tegit hoc quod conspiciamus cæ-
lum; vide num Gallum fluvium de lacteo
circulo interpretari liceat? Ibi enim pati-
bile corpus cum quinto corpore, quod
in orbem circumactum pati nihil potest,
commiseri dicitur. Hucusque Deorum
mater formoso illi, & solarium radiorum
simili, intelligibilique Deo Attidi saltare
ac tripudiare permisit. Sed cum progres-
sus idem ad extrema pervenisset; ad spe-
luncam ipsum adiisse narrat fabula, & cum
Nympha esse congressum; quod quidem
materiam concretionem significat. Ta-
met si non jam materiam designat ipsam; sed
causam ultimam corporis expertem, quæ
materiae præfidet. Sane

— *humentes animas occumbere
letbo,*

Heraclitus quoque scripsit. Hunc ergo Gal-
lum intelligibilem Deum esse credimus;
qui materiales ac subjectas Lunæ formas
continet; quique cum ea causa, quæ mate-
riae præest, congregitur: congregitur autem
non ut alius cum alia, sed tanquam in hoc

A λόγος; Τὸ γὰρ τοι κυκλικὸν σῶμα ἐξ
ὑποκειμένων, καὶ εἶδος ἐστὶ. Ἀνάγκη δὲ ἐν
εἰ καὶ μὴ ποτε ἐνεργεῖα ταῦτα δίχα
ἀλλήλων· ἀλλὰ ταῖς γε ἐπινοίαις ἐ-
κείνα πρῶτα ὑπάρχοντα εἶναι τε, καὶ νο-
μίζεσθαι πρεσβύτερα. Οὐκ ἔν ἐπειδὴ
δέδοται τις καὶ τὸ ἐνύλων εἰδῶν αἰτία
προηγμένη παντελῶς ἄυλος ὑπὸ τῷ
τέττον δημιουργόν· ὅς ἡμῖν ἐ τῶν μό-
νον ἐστὶ, ἀλλὰ καὶ τῷ Φαινομένῳ, καὶ πέμ-
πλις σώματος πατήρ, καὶ δεσπότης ἀπο-
B διελόντες ἐκείνῳ τῷ Ἀττιν, τὴν ἄχρι τῆς
ὑλης καταβαίνουσαν αἰτίαν· καὶ θεὸν γό-
νιμον Ἀττιν εἶναι, καὶ Γάλλον πεπισεύ-
ναμεν. ὃν δὲ φησὶν ὁ μῦθος ἀνθῆσαι μὲν
ἐκλεθέντα παρὰ Γάλλῳ πόλα μὲ ταῖς δι-
ναις· εἶτα καλὸν Φανέντα, καὶ μέγαν, ἀ-
γαπηθῆναι παρὰ τῷ Μητρὸς τῶν θεῶν.
τὴν δὲ τὰ τε ἄλλα πάντα ἐπιτρέψαι
αὐτῷ, καὶ τὸ ἀσερῶν ἐπιθεῖναι πῖλον.
Ἄλλ' εἰ τὴν κορυφὴν σιέπη τῷ Ἀττιδος
ὁ Φαινόμενος ἔρανος ἔτοσι τῷ Γάλλον
C πόλα μὲν ἄρα μὴ ποτε χερὶ τῷ γαλαξί-
αν μαλτεύεσθαι κύκλον; ἐνλαῦθα γὰρ
φασὶ μίγνυσθαι τὸ παθῆλὸν σῶμα πρὸς
τὴν ἀπαθῆ τῷ πέμπλις κυκλοφορίαν.
ἄχρι τοι τῶν ἐπέτρεψεν ἡ Μητῆρ τῷ
θεῶν σκιρῶν τε καὶ χορεύειν τῷ καλῷ
τέττω· καὶ ταῖς ἡλιακαῖς ἀκτίσιν ἐμφε-
ρεῖ τῷ νοερῷ θεῷ τῷ Ἀττιδι. ὁ δὲ ἐπειδὴ
προῖων ἦλθεν ἄχρι τῷ ἐσχάτων, ὁ μῦ-
θος αὐτὸν εἰς τὸ ἀνθῆν καταλεθεῖν ἔφη,
καὶ συγγενέσθαι τῷ νύμφῃ, τὸ δῖυλον
αἰνιτλούμεν τῷ ὑλης· καὶ εἰς τὴν ὑλην
D αὐτὴν νῦν ἔφη τὴν τελευταίαν δὲ αἰτί-
αν ἀσώματον, ἡ τῷ ὑλης προέσηκε. λέ-
γεται τοι καὶ πρὸς Ἡρακλείτη

— *ψυχῆσιν θάνατον ὑγρῆσι
γενέσθαι.*

τέττον ἐν τῷ Γάλλον τὸν νοερὸν θεόν, τὸν
τῶν ἐνύλων, καὶ ὑπὸ σελήνην εἰδῶν συνο-
χέα, τῷ προτεταγμένη τῆς ὑλης αἰτία
συνιόντα· συνιόντα δὲ ἔχῃ ὡς ἄλλον ἄλ-
λη· ἀλλ' οἷον αὐτὸ εἰς τέτο ὑποφερό-
μενον.

μενον. Τίς ἔν ἡ Μήτηρ τῶν Θεῶν; ἡ τῶν
 κυβερνῶντων τῶν μὲν φανεῖς νοεῶν καὶ
 δημιουργικῶν Θεῶν πηγὴ, ἡ καὶ τεκῆσα
 καὶ συνοικῆσα τῷ μεγάλῳ Διὶ, Θεὸς
 ὑποσῶσα μεγάλη μετὰ τὸ μέγαν, καὶ
 σὺν τῷ μεγάλῳ δημιουργῷ ἡ πάσης
 μὲν κυρία ζωῆς πάσης δὲ γενέσεως
 αἰτία: ἡ ῥῆσα μὲν ἐπιτελῆσα τὰ ποιῶ-
 μενα: γενῶσα ὅτι δίχα πάθεις, καὶ δη-
 μιουργῆσα τὰ ὄντα μετὰ τῷ πατρὶ αὐ-
 τῆ καὶ παρθένος ἀμήτωρ, καὶ Διὸς σύν-
 θωκος, καὶ μήτηρ Θεῶν ὄντως ἕσα πάν-
 των. τῶν γὰρ νοητῶν ὑπερκοσμίων Θεῶν
 δεξαμένη πάντων αἰτίας ἐν ἑαυτῇ, πηγὴ
 τοῖς νοεοῖς ἐγένετο. Ταύτην δὲ τὴν θεὸν
 ἕσαν, καὶ Πρόνοιαν ἔρωσ μὲν ὑπῆλθεν
 ἀπαθῆς Ἀτλίδος. ἐθέλῃσα γὰρ αὐτῇ
 καὶ κατὰ γνώμην ἐστὶ, ὅτι τὰ ἔνυλα μό-
 νον ἤδη, πολὺ δὲ πλεον τὰ τέτων αἰ-
 τια. τὴν δὲ τὰ γινόμενα, καὶ φθειρόμενα
 σώζῃσαν προμήθειαν, ἔρωσ ὁ μῦθος ἔ-
 φη τῆς δημιουργικῆς τέτων αἰτίας, καὶ
 γονίμης καὶ κελεύειν μὲν αὐτὴν ἐν τῷ
 νοητῷ τίλειν μᾶλλον, καὶ βέλεσθαι γε
 πρὸς ἑαυτὴν ἐπεσφῆσθαι, καὶ συνοικεῖν
 ἐπίταγμα δὲ ποιῆσθαι μηδενὶ τῷ ἄλ-
 λων ἅμα μὲν τὸ ἐνοειδὲς σωτήριοι δια-
 κισαν ἅμα δὲ φεύγῃσαν τὸ πρὸς τὴν
 ὕλην νεῦσαν. πρὸς ἑαυτὴν τε βλέπειν
 ἐκέλευσεν, ἕσαν τε πηγὴν μὲν τῷ δημι-
 οργικῶν Θεῶν ὅτι καθελομένην δὲ εἰς
 τὴν γένεσιν, ὅτι θελγομένην ἕτω γὰρ
 ἔμελλεν ὁ μέγας Ἀτλὶς, καὶ κρεῖττον εἶναι
 δημιουργός: ἐπεὶ περὲν πᾶσιν ἡ πρὸς τὸ
 κρεῖττον ἐπιστροφὴ μᾶλλον ἐστὶ θεοειδής,
 ὅτι τῆς πρὸς τὸ χεῖρον νεύσεως. Ἐπεὶ
 καὶ τὸ πέμπτον σῶμα τέτω δημιουργι-
 κώτερον ἐστὶ τῷ τῆδε, καὶ θειότερον, τῷ
 μᾶλλον ἐσφῆσθαι πρὸς τὴν Θεῶν: ἐπεὶ
 ἔτε τὸ σῶμα, καὶν αἰθέρος ἢ τῷ καθα-
 ρωτάτῃ καὶ ψυχῆς ἀχεράντῃ, καὶ καθαράς
 ὅποιαν τὴν Ἡρακλέους ὁ δημιουργός ἐξέ-
 πεμψεν ἕφεις ἀνείπειν κρεῖττον τολμή-
 σαι. τότε μὲν τοῖς ἦν τε καὶ ἐδόκει μᾶλλον

Reg. ἐπεὶ
 τῷ τῷ

A ipse delapsus. Quanam igitur Deorum
 illa mater est? Nimirum intelligentium
 & opificum Deorum, a quibus appa-
 rentes illi gubernantur, veluti fons qui-
 dam, vel certe parens, eademque magni
 Jovis conjux: Dea subsistens magna post
 magnum, & cum magno conditore: vitæ
 arbitra omnis ac domina: omnis causa ge-
 nerationis: quæ & opera sua facillime mo-
 litur, & quæ sunt universa cum patre sine
 passione gignit & producit. Eadem ipsa
 quoque virgo est matris expertis, & Jovi ad-
 fidens, ac Deorum revera parens omnium.
 B Nam cum intelligibilium mundoque supe-
 riorum in sese causas Deorum exceperit,
 fons est intelligentibus facta. Hanc itaque
 Deam, quæ & Providentia dicitur, castus
 quidem citra passionem Attidis amor in-
 vasit. Etenim non materiales tantummodo
 formas; sed & multo magis earum causas
 ultro ac voluntate sua complectitur. Sed
 illam, uti dixi, quæ oriuntur, aut occidunt,
 conservantem cuncta providentiam refert
 fabula, effectricis illorum causæ ac genita-
 C lis amore fuisse captam. Cui quidem jus-
 sisse fertur, ut in intelligibili potius rerum
 genere pareret; atque ad sese converti, ac
 secum illam versari voluisse, imo vero præ-
 cepisse, ne cum alio quoquam habitaret.
 Quod ideo faciebat, primum ut salutarem
 illam unitatem retineret: tum ut propensio-
 nem ad materiam inclinationemque vita-
 ret. Itaque in sese illam intueri iussit; quæ
 & opificum Deorum fons esset, & ad ge-
 nerationem demitti infringique sese nequa-
 quam sineret. Ita quippe magnus Attis
 D longe erat præstantiore modo procreator
 & opifex futurus: quandoquidem ad effi-
 endum omnibus in rebus aptior est con-
 versio ad id quod melius est, quam ad de-
 terius propensio. Nam & quintum corpus
 eo quam inferiora ista efficacius ac divinius
 est, quo ad Deos magis convertitur. Ne-
 que enim corpus, quamvis purissimo ex
 æthere conflatum sit, sincera illibataque a-
 nima (cujusmodi Herculis animam opifex
 indidit) præstantius affirmare aliquis aude-
 at. Veruntamen tum erat & esse videbatur
 efficacior,

efficacior, cum ipsam in corpus illa demisit. Nam & ipsi nunc Herculi, postquam totum ad patrem totus abscellit, facilius est istiusmodi cura rerum, quam tunc fuit, cum carne præditus homines inter educabatur. Usque adeo præstantior est in omnibus ad efficiendum aliquid, ad id quod melius est transgressio, quam ad deterius conversio. Quod ut fabula significaret, Matrem Deorum Attidi mandasse refert, uti sese coleret, neque vel quoquam discederet, vel alterius amore caperetur. At is ad extremam silvam usque descendens progressus est. Quare cum infinitati modus esset adhibendus, Corybas, ecce, magnus ille Sol, Deorum Matris assessor, qui universa cum illa procreavit, & eadem communi providentia regit ac temperat, neque quicquam sine illa molitur, leoni persuasit, uti rem indicio suo proderet. Ecquis est iste porro leo? fulvum utique fuisse illum accepimus. Nihil est aliud igitur quam principium, quod calori & ignito fervori præsidet; quod cum Nympha illa pugnaturum erat, neque consuetudinem ejus cum Attide sine æmulatione passurum. Quænam vero Nympha ista fuerit, jam diximus. Rerum igitur omnium procreatrici providentiæ principium illud operam commodasse fertur; Matri videlicet Deorum; ac deprehensione indicioque suo adolescenti castrationis causam præbuisse. Est autem castratio quædam infinitatis moderatio. Etenim generatio ab illa rerum conditrice providentia cohibita, certo ac definito formarum numero sese continuit, non absque illa, quæ dicitur, Attidis insania: quæ cum modum excederet ac prætergrederetur omnem, eo debilitata maxime est, neque sui compos amplius esse potuit. Quod quidem circa ultimum Deorum principium contigisse rationi consentaneum est. Aspice quintum illud corpus, mutationi nulli ac vicissitudini prorsus obnoxium, (in illis Lunæ collustrationibus) ubi mundus iste, deinceps continuo natens & occidens, quinto illi corpori vicinus est. In istiusmodi sane Lunæ collustrationibus non-

A δραστήριος, ὅτε αὐτὴν ἔδωκεν ἐκείνη σώματι· ἐπεὶ καὶ αὐτῆς νῦν Ἡρακλεῖ ὄλω πρὸς ὄλον κεχωρηκότι τὴν πατέρα, ῥάων ἢ τῶν ἐπιμέλεια καθέστηκεν, ἢ πρότερον ἦν, ὅτε ἐν τοῖς ἀνθρώποις σαρκία φορῶν ἐτρέφετο. Οὕτως ἦν πᾶσι δραστήριος μᾶλλον ἢ πρὸς τὸ κρεῖττον ἀποσασίς τὴν ἐπὶ τὸ χεῖρον εὐφροσύνης. "Ὁ δὲ βεβλόμενος ὁ μῦθος διδάξαι, παραίνεσαι φησὶ τὴν μητέρα τῶν θεῶν τῶν Ἀττιδῶν, θεραπεύειν αὐτὴν, καὶ μὴτε ἀποχωρεῖν, μὴτε ἐρεῖν ἄλλης. ὁ δὲ προῆλθεν ἄχρι τῆς ἐσχάτης τῆς ὕλης καλεσθῶν. ἐπεὶ δὲ ἐχερὴν παύσασθαι πόσε, καὶ σῆσαι τὴν ἀπειρίαν, Κορύβας μὲν ὁ μέγας Ἥλιος, ὁ σώθρον τῆς μητρὸς, καὶ συνδημιουργῶν αὐτῆς τὰ πάντα, καὶ συμπρομηθεύμενος, καὶ ἐδὲν πράττων αὐτῆς δίχα, πείθει τὴν λέοντα μηνυτὴν γενέσθαι. Τίς δὲ ὁ λέων; αἰθωνα δὴ πρὸς τὸν ἀκόσμον αὐτὸν. αἰτίαν τοίνυν τὴν προεῶσαν τῆς θερμῆς καὶ πυρώδους ἢ πολεμήσειν ἔμελλε τῆς νύμφῃ, καὶ ζηλολυπήσειν αὐτὴν τῆς πρὸς τὸν Ἀττιν κοινωσίας· εἰρηλατῶν ἡμῖν τίς ἡ νύμφη τῆς δημιουργικῆς προμηθείας τῶν ὄντων ὑπὲρ γῆσά φησι, δηλαδὴ τῆς μητρὸς τῶν θεῶν. εἶτα Φωράσαντα, καὶ μηνυτὴν γενόμενον αἰτίον γενέσθαι τῶν νεανίσκων τὴν ἐκλογὴν. ἢ δὲ ἐκλογὴ, τίς ἐποχὴ τῆς ἀπειρίας ἔση γὰρ δὴ τὰ τῆς γενέσεως ἐν ὠρισμένοις τοῖς εἶδεσι, ὑπὸ τῆς δημιουργικῆς ἐπισχεθέντα προμηθείας, ἢ ἀνευ τῆς Ἐττιδῶν λεγομένης παραφροσύνης, ἢ τὸ μέτριον ἐξισταμένη καὶ ὑπερβαίνουσα καὶ διὰ τῆς ὥσπερ ἐξαδενῆσα, καὶ ἐκέθ' αὐτῆς εἶναι δυναμένη ὁ δὲ περὶ τὴν τελευταίαν ὑποσῆσαι τῶν θεῶν αἰτίαν ἢ ἄλογον. Σκόπη δὲ ἀναλλοίωτον κατὰ πᾶσαν ἀλλοίωσιν τὸ πέμπτον θεώμενος σῶμα περὶ τῆς Φωτισμῆς τῆς Σελήνης, ἵνα λοιπὸν ὁ συνεχῶς γιγνώμενός τε, καὶ ἀπολλύμενος κόσμος γεννηθῆται τῶν πέμπτων σώματι. περὶ τῆς Φωτισμῆς αὐτῆς

Ovid. fast. 4, 226.

αὐτῆς ἀλλοίωσίν τινα, καὶ πάθη συμπί-
 πλοντα θεωρῶμεν. Οὐκ ἄτοπον ἔν(εί)
 καὶ τὸ Ἄτιν τῆτον ἡμίθεόν τινα εἶναι.
 βέλειαι γὰρ δὴ καὶ ὁ μῦθος τῆτο μάλ-
 λον ὃ θεὸν μὲν τῶ παντί. πρόεισί τε γὰρ
 ἐκ τῆ τρίτης δημιουργῶ, καὶ ἐπανάγειαι
 πάλιν ἐπὶ τὴν μητέρα τῶν θεῶν μετὰ
 τὴν ἐκτομήν. ἐπεὶ δὲ ὅλως ῥέπειν πέ-
 πεικε, νεύειν εἰς τὴν ὕλην δοκεῖ. Θεῶν
 μὲν ἔσχατον, ἔξάρχον δὲ τὸ θεῶν γε-
 νῶν ἀπάντων, ἐκ αὐτῶν ἀμάρτοι τις αὐτὸν
 ὑπολαβάν. ἡμίθεον δὲ διὰ τῆτο ὁ μῦ-
 θός φησι, τὴν πρὸς τὰς ἀτρέπτες αὐτῶ
 θεῶν ἐνδεικνύμενος διαφοράν. δορυφο-
 ρῶσι γὰρ αὐτὸν παρὰ τῆς μητρὸς δοθέν-
 τες οἱ Κορύβαντες, αἱ τρεῖς ἀρχικαὶ τῶν
 μετὰ θεῶν κρειδόνων γενῶν ὑποστά-
 σεις. Ἀρχὴ δὲ καὶ τῶν λεόντων, οἱ τὴν ἐν-
 θερμον ἐστίαν καὶ πυρώδη κατανειμάμε-
 νοι μετὰ τῶ σφῶν ἐξάρχου λέοντος, αἰ-
 τιοὶ τῶ πυρὶ μὲν πρώτως· διὰ δὲ τὸ ἐν-
 θερμὸν θερμοτήτος, ἐνεργείας τε κινή-
 κῆς, αἰτίοι καὶ τοῖς ἄλλοις εἰς τὴ σὴληρίας
 περικεῖλαι δὲ τὸ ἔρανον ἀντὶ τιάρας, ἐκεί-
 θεν ὡσπερ ἐπὶ γῆν ὀρμώμενος. Οὗτος
 ὁ μέγας ἡμῖν θεὸς Ἄτις ἐστὶ. αὐτὰς τῶ
 βασιλέως Ἄτιδος αἱ φησὶν ἐπινοεῖται τῶ
 φυγαί, καὶ κρύψεις, καὶ ἀφανισμοί, καὶ
 αἱ δύσεις αἱ κατὰ τὸ ἀνθρώπινον. Τεκμήρια
 δὲ ἔσω μοι τῆτος, ὁ χρόνος ἐν ᾧ γίνεται.
 τέμνεσθαι γὰρ φασὶ τὸ ἱερὸν δένδρον
 κατὰ τὴν ἡμέραν, ὃ ἡλῖος ἐπὶ τὸ ἀκρον τῶ
 ἰσημερινῆς ἀψίδος ἔρχεται· εἰδὲ ἐξῆς
 περιστάλισμός παραλαμβάνεται τῆ
 τρίτη ὃ τέμνεται τὸ ἱερὸν, καὶ ἀπόρρητον
 θέρος τῶ θεῶ Γάλλων· ἐπεὶ τῆτοις Ἰλά-
 ριά φασὶ καὶ ἑορταί. Ὅτι μὲν ἔν τῶ
 ἐστὶ τῆς ἀπειρίας ἢ φρυλλομένη παρὰ
 τοῖς πολλοῖς ἐκτομή, πρὸς δὴλον ἔξ ὧν
 ἡνίκα ὁ μέγας ἡλῖος τῶ ἰσημερινῶ φαύ-
 σασ κύκλῳ· ἵνα τὸ μάλισα ὠρισμένον
 ἐστὶ τὸ μὲν γῆσον, ὠρισμένον ἐστὶ τὸ δὲ
 ἀνισον, ἀπειρόν τε, καὶ ἀδιεξίτητον κατὰ
 τὸ λόγον αὐτῆκα τὸ δένδρον τέμνεται εἰδὲ

voss. ἡνί-
 κα ἐξ ὧν

A nihil cernimus mutationis & passionis inci-
 dere. Quare non absurde Semideum ali-
 quem Attin illum esse statuemus, (hoc e-
 nim velle sibi fabula videtur) vel potius
 Deum omnino quempiam. Nam a tertio
 conditore progreditur, & ad Matrem Deo-
 rum post excisionem denuo revocatur. Ve-
 rum quoniam vergere prorsus sese ille per-
 suadet, in materiam propensior esse vide-
 tur. Unde qui Deorum novissimum, ac
 divinorum omnium generum principem
 illum arbitretur, is a veritate nequaquam
 abhorreat. Hunc enim Semideum iccirco
 fabula nominavit, ut ejus ab immutabili-
 bus Diis discrimen exprimeret. Porro cu-
 stodes illi ac satellites a Matre sunt dati Co-
 rybantes, quæ sunt tria præstantiorum se-
 cundum Deos generum subsistentia princi-
 pia. Atque idem ille principatum in leones
 obtinet: qui calidiorem naturam & igne-
 am fortiti, cum duce suo leone, ignem
 quidem inprimis ipsum, tum per ejus ca-
 lorem & actionem ad movendum effica-
 cem, reliqua corpora conservant. Ad hæc
 C coelum tiaræ ipsum instar ambit, qui illinc
 quasi tendit ad terram. Ejusmodi ma-
 gnus ille nobis Deus est Attis. Hæ sunt
 regis Attidis comploratu ac lamentis inte-
 rim celebratæ fugæ, secessiones, subtractio-
 nes e medio, & in spelunca latebræ. Quod
 vel tempus ipsum satis indicat, quo illa o-
 mnia geruntur. Etenim sacram arborem
 succidi illo ipso die ferunt, quo Sol supre-
 mam æquinoctiorum apsidem attingit: alte-
 ro die tubarum clangore perstrepunt: ter-
 tio, sacra & arcana Dei Galli messis puta-
 tur. Secundum hæc, ut ajuat, Hilaria festi-
 que dies succedunt. Quod igitur excisio
 illa multorum pervagata sermonibus, nihil
 sit aliud, quam moderatio quædam am-
 plitudinis infinitæ, vel ex eo patet, quod
 per idem tempus, quo Sol æquinoctialem
 D circulum adeptus est, (ubi maxime cur-
 sus illius circumscribitur; quod enim est æ-
 quale, definitum est; inæquale autem
 omne, infinitum est, neque permeari po-
 test) tum, inquam, uti narrant, arbor illa
 succiditur: & deinceps cætera consequuntur,
 quorum

quorum nonnulla mysticis & arcanis legibus devincta sunt, alia in omnes evulgari possunt. Ac quod ad illam arboris excisionem spectat, ea vero ad historiam Galli pertinet; nihil autem ad illa mysteria facit, ad quae solet adhiberi. His enim signis tacite Dii nos, ut opinor, admonent, oportere id e terra, quod est pulcherrimum, decerpentes, cum religione virtutem ad Deam perferre, & hoc ipsum probe ac cum laude transactae vitae indicium ostendere. Etenim arbor cum e terra pullulet, sursum tamen velut in aethera confurgit, estque visu ipso formosa, tum aestivos calores opacitate sua temperat, nec non fructus ex sese gignit, & ad utilitates hominum largitur. Tantum illi fecunditatis suppetit. Quamobrem ad hoc lex illa nos hortatur, qui natura caelestes, sed in terram depositi sumus; ut virtutem cum pietate ex ea, quam in terris degimus, vita colligentes, ad primigeniam illam Deam autoremque vitae properemus. Sane classicum illud, quo signum Attidi post excisionem recipiendi sui datur, idem praebet & nobis ipsis, quicumque caelitus in terras allapsi decidimus. Secundum hoc signum Rex Attis infinitam evagationem excisione sua coerces: & nos perinde a Diis admonemur, nostram in nobis immoderationem infinitatemque comprimere, & ad id, quod definitum, & uniforme sit, ac, si fieri potest, unum ipsum, recurrere. Quod ubi perfectum erit, statim Hilaria consequentur. Quid enim laetius, quid hilarius est anima illa, quae cum infinitatem, ac generationem, ejusque tempestatem omnem evitare potuit; tum ad Deos ipsos sese provexit? Quorum e numero cum esset Attis, ne eum quidem Deorum mater neglexit, cum paulo ultra quam oporteret progredi coepisset: sed immoderationem istam cohibere jubens, illum ad sese convertit.

Ac ne quis forte sic a me dici illa suspicetur, quasi ita gesta sint, aut revera exti-

A *ἔξῃς γίνεσθαι τὰ λοιπὰ· τὰ μὲν διὰ τὰς μουσικὰς ἢ κρυφίως θεσμούς· τὰ δὲ καὶ ῥηθῆναι πᾶσι δυναμένους. Ἡ δὲ ἐκτομή τῶ δένδρου, τὸ ὅτι τῇ μὲν ἰσορίᾳ προσήκει τῇ περὶ τὸ Γάλλον· ἔδεν δὲ τοῖς μυστηρίοις, οἷς παραλαμβάνεται. διδασκόντων ἡμᾶς οἶμαι τὸ θεῶν συμβολικῶς, ὅτι χρὴ τὸ κάλλιστον ἐκ γῆς δεψαμένους, ἀρετὴν μετὰ εὐσεβείας ἀπενεγκῆν τῇ θεῷ, σύμβολον τὸ ἐνλαῦθα χρηστῆς πολιτείας ἐστόμενον. Τὸ γὰρ*
 B *τοὶ δένδρον ἐκ γῆς μὲν φύεται· σπεύδει δὲ ὡς περ εἰς τὸ αἰθέρα, καὶ ἰδεῖν τέ εἰσι, καὶ ὀφθῆναι καλόν· καὶ σκιὰν παρασχέειν ἐν πνίγι· ἤδη δὲ καὶ καρπὸν ἐξ ἑαυτοῦ προβάλλειν, καὶ χαρίσασθαι· ἔτι τὸ αὐτῷ πολὺ τί γε τῶ γόνιμου περιέειν. Ἡμῖν ἔν ὃ θεσμός παρακελεύεται τοῖς φύσει μὲν ἔρανίοις, εἰς γῆν ὅτι ἐνεχθεῖσιν, ἀρετὴν μετὰ εὐσεβείας ἀπὸ τῆ ἐν τῇ γῆ πολιτείας ἀμησαμένους, παρὰ τὴν προγονικὴν καὶ ζωογόνον σπεύδειν θεόν. Εὐ-*
 C *θύς ἔν ἡ σάλπιγγι μετὰ τὴν ἐκτομὴν ἐκδίδωσι τὸ ἀνακλητικὸν τῷ Ἀττιδί, καὶ τοῖς ὅσοι πολὲ ἔρανόθεν ἐπλήμεν εἰς τὴν γῆν, καὶ ἐπέσομεν. Μετὰ δὲ τὸ σύμβολον τῶτο, ὅτε ὁ βασιλεὺς Ἀττις ἴσησι τὴν ἀπειρίαν διὰ τῆς ἐκτομῆς· ἡμῖν τε οἱ θεοὶ κελεύσω ἐκλέμεναι καὶ ἀλλοῖς τὴν ἐν ἡμῖν ἀλλοῖς ἀπειρίαν καὶ μιμεῖσθαι τῶς ἡμῶν ἐπὶ τὸ ὄρισμένον, καὶ ἐνοεῖδες, καὶ εἶπερ οἷόν τε εἶναι, ἀλλὸ τὸ ἐν, ἀναλρέχην. ἔπερ γενομένης πάντως ἐπεσθῆναι χρὴ τὰ*
 D *Ἰλάρια. Τί ψεύθυμότερον; τί δὲ ἰλαρώτερον γένοιτο ἂν ψυχῆς ἀπειρίαν μὲν, καὶ γένεσιν, καὶ τὴν ἐν αὐτῇ κλύδωνα διαφυγῆσης· ἐπὶ ὅτι τῶς θεῶς αὐτῆς ἀναχθείσης; ὡς ἕνα καὶ τὸ Ἀττιν ὄντα περιεῖδεν ἔδαμῶς ἢ τῶν θεῶν μήτηρ, βαδίζοντα πρὸσω πλέον ἢ χεῖρ πρὸς ἑαυτὴν δὲ ἐπέσρεψε, εἴησιν τὴν ἀπειρίαν προσάξασα.*

Καὶ μή τις ὑπολάβοι με λέγειν, ὡς ταῦτα ἐπράχθη ποτὲ, καὶ γέγονεν·
 Y ὡς περ

Reg. 5
Voss. 74
ἡμῶν

ὡς περ ἐκ εἰδοτῶν τῶν θεῶν αὐτῶν ὅτι ποιήσασιν ἢ τὰ σφῶν αὐτῶν ἀμαρτήματα διορθωμένων. Ἀλλὰ οἱ παλαιοὶ τῶν ὄντων αἰεὶ τὰς αἰτίας, ἢ τοὶ τῶν θεῶν ὑφηγημένων, κατὰ σφῶν αὐτῶν διερευνώμενοι βέλλιον δὲ ἴσως εἰπεῖν ζητούντες ὑφ' ἡγεμόσι τοῖς θεοῖς, ἔπειτα εὐρόντες, ἐσκέπασαν αὐτὰ μύθοις παραδόξοις· ἵνα διὰ τῆς παραδόξου ἢ ἀπεμφαίνοντος τὸ πλάσμα φωραθὲν ἐπὶ τὴν ζήτησιν ἡμᾶς τῆς ἀληθείας προτρέψῃ τοῖς μὲν ἰδιώταις ἀρκύσης, οἴμα, τῆς ἀλόγου, καὶ διὰ τῶν συμφορῶν μόνον ὠφελείας· τοῖς δὲ περιττοῖς κατὰ τὴν φρονήσιν, ἕτως ἂν μόνως ἐσομένης ὠφελίμης τῆς περὶ θεῶν ἀληθείας, εἰ τις ἐξετάζων αὐτὴν ὑφ' ἡγεμόσι τοῖς θεοῖς εὐροὶ ἢ λάβοι· διὰ μὲν τῆς αἰνιγματῶν ὑπομνηθεῖς, ὅτι χρεῖ τι περὶ αὐτῶν ζητεῖν· ἐς τέλος δὲ καὶ ὡς περ κορυφὴν τῆς πράγματός διὰ τῆς σκέψεως εὐρῶν πορευθεῖν· ἐκ αἰδοῦ καὶ πίστεως μᾶλλον ἀλλοτείας δόξης, ἢ τῆς ἐφ' ἑτέραν κατὰ νῦν ἐνεργεία. Τί ἐν εἶναι φαιμέν, ὡς ἐν κεφαλαίῳ κατανοήσαντες; ἄχρι τῆς πέμπτου σώματος ἢ τὸ νοητὸν μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰ φαινόμενα ταῦτα σώματα τῆς ἀπαθῆς ὄντα καὶ θείας μερίδος, ἄχρι τῆς τετάρτης θεῶν ἐνόμισαν ἀκραιφνεῖς εἶναι. τῆς γονίμῳ δὲ τῶν θεῶν ἕστια τῆς δευτερογενῶν, ἐξ αἰδῆς συμπροεληθείσης τῆς ὕλης τοῖς θεοῖς· παρ' αὐτῶν δὲ, καὶ δι' αὐτῶν, διὰ τὸ ὑπερπληρῆς αὐτῶν τῆς γονίμης καὶ δημιουργικῆς αἰτίας, ἢ τῶν ὄντων προμήθεια, συνχσιωμένη τοῖς θεοῖς ἐξ αἰδῆς, καὶ σύνθωκος μὲν ἕστα τῶν βασιλεῖ Διὶ, πηγὴ δὲ τῶν νοεῶν θεῶν· καὶ τὸ δοκῶν ἄζωον, καὶ ἄγονον, καὶ σκύβαλον, καὶ τῶν ὄντων, οἷον ἂν εἴποι τις, ἀποκάθαρμα, καὶ τρύγα, καὶ ὑποσάθμην, διὰ τῆς τελευταίας τῶν θεῶν· εἰς ἣν αἱ πάντων ἕστια τῶν θεῶν ἀποστελευτῶσιν ἐκόσμησέ τε, καὶ διωρθώσατο, καὶ πρὸς τὸ κρεῖττον μελέτησεν. Ὁ γὰρ Ἄτλις ἕστια

Reg.
ἕτερα

terint aliquando; sic tanquam Dii quid facturi sint ignorent, aut errata sua corrigant; ita demum habeat: Cum antiqui rerum assidue causas vel per sese praeuntibus Diis explorarent, vel, ut verius dicam, sub illis ducibus indagarent; ubi eas adepti sunt, incredibilibus quibusdam involvissent fabulis, ut ex absurditate ipsa & incredibilitate cognita commenti falsitas ad investigationem nos veritatis acueret. Nam & idiotis utilitas illa sufficit, quae ex nudis signorum involucris sine ulla ratione percipitur; iis autem qui prudentia antecellunt, ita duntaxat veritatis de Diis notitia proderit, si quis eam sub iisdem illis ducibus ac praesidibus Diis inquireat atque comprehendat: uti nimirum de illis esse quaerendum per aenigmata ista moneatur; tum posteaquam invenerit, ad ipsum rei finem, & quasi verticem contemplatione perveniat; idque non tam opinionis alienae fide ac reverentia, quam actione ipsa mentis. Quidnam igitur, ut compendio colligam, (Attin) esse animo concipimus ac profiteamur? Nempe quicquid est ad quintum usque corpus, non intelligibile solum, sed etiam caelestia illa corpora, quae cernimus, quaeque passionis experte ac divina sorte continentur; hactenus, inquam, Deos esse puros ac sinceros opinati sunt. Sed cum genitalis Deorum naturae beneficio infima ista subsistant; quatenus una cum Diis ipsis, sed ex iis & per eos, ab aeterno materia prodiit, propter summam, quae est in illis, genitalis vis atque effectricis abundantiam, rerum illa moderatrix providentia cum Deorum natura ex aeterno conjuncta, ac regi adsidens Jovi, & intelligibilium fons & origo Deorum; istud etiam ipsum, quod mortuum ac sterile est & abjectum, ipsum, inquam, ut ita dicam, rerum omnium recrementum, faeces ipsas & quisquilias, per eam, quae infimum inter Deos locum obtinet; in quam omnes illorum naturae desinunt; ordinavit, atque constituit, & ad meliorem statum reduxit. Etenim ille tiara stellis distincta redimitus

redimitus Attis indidem, ubi in hunc, quem cernimus, mundum aspectabili Dii omnes ratione desinunt, regni sui principium habuit. Porro quod in illo liquidum sincerumque fuit, id ad lacteum circum usque pervenit. Circa hunc locum eo, quod passionis est expers, cum patibili permisto, & illinc prodeunte coharenteque materia, ejus communio descensus est in speluncam. Quod cum nequaquam invitis Diis, eorumque Matri accidat; invitis tamen iisdem fieri dicitur. Quod enim Dii in eo, quod præstantius est, natura sunt occupati, minime illinc eos ad inferiora demitti melior illa conditio patitur; sed quadam meliorum accommodatione ac depressione ad excellentiorem ac Diis acceptiorem sortem infima ista provehi. Sic igitur Attidem Mater post exfectionem, non odio prosequi dicitur; sed etsi re ipsa non succenseat, succensere nihilominus ipsi de illa sui demissione fertur: quod cum præstantioris cujusdam conditionis, & quidem Deus esset, deteriori sese tradiderit: simul atque vero infinitam illam progressionem cohibuit, & inconditum hoc certum redegit in ordinem, consensione illa, quam cum æquinoctiali habet circulo; ubi magnus Sol definiti sui curriculi perfectissimum modum temperat; libenter illum ad sese Dea revocat, vel ipsum potius apud se retinet. Neque enim tempus unquam fuit ullum, quo aliter ista se habuerint ac nunc habent. Sed & Attis semper Matris administrator est, & auriga: semper ad generandum excitatur: nunquam non denique certo ac definito formarum principio infinitatem præcidit. Porro cum velut subvectus a terra reducitur, vetera ex intervallo sceptrâ recuperare fertur. Quanquam neque ab iis dejectus est unquam; neque modo dejicitur; sed pro eo, quod cum patibili sese commiscet, dicitur esse dejectus.

Cæterum illud forte quæstione dignum est, quod, cum duplex sit æquinoctium, non ad

ἔχων τὴν κατάσεικτον τοῖς ἀστροῖς τιὰ-
ραν, εὐδὴλον ὅτι τὰς πάντων τῶν θεῶν εἰς
τὸν ἐμφανῆ κόσμον ὁρωμένας λήξεις,
ἀρχὰς ἐποίησατο τῆς ἐαυτῆς βασιλείας.
ἐπ' αὐτῷ τὸ μὲν ἀκραιφνὲς καὶ καθα-
ρὸν ἦν ἄχει γαλαξίς· περὶ τῆτον δὲ
ἤδη τῆς τόπον μιγνυμένης πρὸς τὸ ἀπα-
θεῖς τῆς παθητῆς, καὶ τῆς ὑλῆς παρυφισα-
μένης ἐκείθεν, ἢ πρὸς ταύτην κοινῶς
καλάσασίς ἐστὶν εἰς τὸ ἀντρον· ἐν ἀνα-
σίως μὲν γενομένη τοῖς θεοῖς, καὶ τῆς τῆ-
των Μητρί· λεγομένη δὲ ἀνασίως γενέ-
σθαι· φύσιν γὰρ ἐν κρείττονι τῶν θεῶν ὄν-
τας, ἐν ἐκείθεν ἐπὶ τὰδε καθέλκειν ἐ-
θέλη τὰ βελτίω· ἀλλὰ διὰ τῆς τῶν
κρείττωνων συγκατάθεσεως καὶ ταῦτα
ἀνάγειν ἐπὶ τὴν ἀμείνονα καὶ θεοφιλε-
σέραν λήξιν. Οὕτω τοι καὶ τῆς Ἄττιος
κατεχθραίνεσσα μετὰ τὴν ἐκτομὴν ἢ
Μήτηρ λέγεται. Ἀλλὰ ἀγανακτεῖ μὲν
ἐκείνη· ἀγανακτεῖσα δὲ λέγεται διὰ
τὴν συγκατάθεσιν· ὅτι κρείττων ἂν, καὶ
θεός, ἔδωκεν ἐαυτὸν τῷ καταδεεσέρω·
ἐξήσαυτα δὲ αὐτὸν τῆς ἀπειρίας τὴν πρὸς
δὸν, καὶ τὸ ἀκόσμητον τῆτον κοσμήσασθαι,
διὰ τῆς πρὸς τὸν ἰσημερινὸν κύκλον συμ-
παθείας· ἵνα ὁ μέγας ἥλιος τῆς ὠρι-
σμένης κινήσεως τὸ τελειότατον κυβερ-
νᾷ μέτρον· ἐπαναγῆ πρὸς ἐαυτὴν ἢ
θεός ἀσμένως· μᾶλλον δὲ ἔχει παρ' ἐ-
αυτῆς. Καὶ εἰς ποῖε γέγονεν ὅτε μὴ
ταῦτα τῆτον ἔχει τῆς τρόπου, ὅν περ νῦν
ἔχει· ἀλλ' αἰεὶ μὲν Ἄττις ἐστὶν ὑπεργός
τῆς μητρί, καὶ ἡνίοχος· αἰεὶ δὲ ὀργάζη
τὴν γένεσιν· αἰεὶ δὲ ἀποτέμνεται τὴν ἀ-
πειρίαν διὰ τῆς ὠρισμένης τῆς εἰδῶν αἰ-
τίας· ἐπαναγόμενος δὲ ὡς περ ἐκ γῆς,
τῶν ἀρχαίων αὐθις λέγεται δυνασεύειν
σκήπτρων· ἐκπεσῶν μὲν αὐτῶν εἰς ἀ-
μῶς, εἰς ἐκπίπτων· ἐκπεσεῖν δὲ αὐτῶν
λεγόμενος διὰ τὴν πρὸς τὸ παθητὸν
σύμμειξιν.

Ἀλλ' ἐκεῖνο ἴσως ἀξιὸν προσάπορη-
σαι· διττῆς γὰρ ἔσης τῆς ἰσημερίας, εἰ
τὴν

τὴν ἐν ταῖς χηλαῖς, τὴν δὲ ἐν τῷ κειῶ
 "προσιμῶ-
 σιν, vel νερὸν δὴ πρῶτον. Ἐπειδὴ γὰρ ἡμῖν ὁ ἥλι-
 ος ἀρχεῖται τότε πλησιάζειν ἀπὸ τῆς
 ἰσημερίας, ἀύξομένης, οἶμαι, τῆς ἡμέρας,
 ἔδοξεν, ἕτος ὁ καιρὸς ἀρμοδιώτερος.
 ἔξω γὰρ τῆς αἰτίας, ἢ φησι τοῖς θεοῖς εἶ-
 ναι τὸ Φῶς σύνδρομον ἔχειν οἰκείως πι-
 τεῦον τοῖς ἀφελθῆναι τῆς γενέσεως σπεύ-
 δασιν τὰς ἀναγωγὰς ἀκτῖνας ἡλίου.
 Σκόπη δὲ ἐναργῶς· ἔλκει μὲν ἀπὸ τῆς
 γῆς ἀπαντα· καὶ προσκαλεῖται, καὶ βλα-
 σάνειν ποιεῖ τῇ ζωπυρίδι, καὶ θαυμαστῇ
 θέρμη διακείων, οἶμαι, πρὸς ἀκρῶν
 λεπτότητα τὰ σώματα· καὶ τὰ φύσιν
 φερόμενα κάτω κατὰ τὴν· τὰ δὲ τοιαῦ-
 τα τῶν ἀφανῶν αὐτῶν δυνάμεων ποιη-
 τέον τεκμήρια. Ὁ γὰρ ἐν τοῖς σώμασι
 διὰ τῆς σωματοειδῆς θέρμης ἕτω τῆτο
 ἀπεργαζόμενος, πῶς δὲ διὰ τῆς ἀφανῆς,
 καὶ ἀσωμάτου πάντη, καὶ θείας, καὶ καθα-
 ρᾶς ἐν ταῖς ἀκτίσιν ἰδρυμένης ἐστίας
 ἔλξει, καὶ ἀνάξει τὰς εὐτυχεῖς ψυχάς;
 Οὐκ ἔνδρον ἐπειδὴ πέφηνεν οἰκείον μὲν τοῖς
 θεοῖς τὸ Φῶς τῆτο, καὶ τοῖς ἀναχθῆναι
 σπεύδασιν· αὐξέλαι δὲ ἐν τῷ παρ' ἡμῶν
 κόσμῳ τὸ τοῖστον· ὥστε εἶναι τὴν ἡ-
 μέραν μείζω τῆς νυκτός, ἡλίου δὲ βασιλέ-
 ως ἐπιπορεύεσθαι τὸν κειῶν ἀρξαμέ-
 νος· δέδεικται καὶ ἀναγωγὸν φύσιν τὸ
 τῶν ἀκτῖνων τῶν θεῶν διὰ τῆς φανεραῆς
 ἐνεργείας, καὶ τῆς ἀφανῆς· ὅφ' ἧς παμ-
 πληθεῖς ἀνήχθησαν ψυχῶν, τῆς αἰσθη-
 σεων ἀκολυθησασαί τῇ φανοτάτῃ, καὶ
 μάλιστα ἡλιοειδῆ· τὴν γὰρ τοιαύτην τῶν
 ὀμμάτων αἰσθησῶν ἐκ ἀγαπητὴν μόνον,
 ἐδὲ χρήσιμον εἰς τὸν βίον, ἀλλὰ καὶ πρὸς
 σοφίαν ὁδηγὸν ὁ δαιμόνιος ἀνύμνησε
 Πλάτων. εἰ δὲ καὶ τῆς ἀρρήτου μουσαγω-
 γίας ἀψαίμην, ἣν ὁ Χαλδαῖος περὶ τὸν
 "ἐπ' ἀ-
 κτῖνα
 ἐπ' ἀκτῖνα θεὸν ἐβάνχευσε, ἀνάγων
 δι' αὐτῆς τὰς ψυχάς· ἀγνωστα ἔρω,
 καὶ μάλα γε ἀγνωστα τῶν συρφετῶν·

Voss.
 τοῖστο

Voss.
 δὲ καὶ

Voss.
 ἐπ' ἀ-
 κτῖνα

A alterum illud, quod est in Chelis; sed, quod
 in Ariete sit, ad illius festum deligimus.
 Verum hujus non obscura ratio est. Nam
 cum secundum æquinoctium Sol ad nos
 primum propius accedat, quando & lucis
 augmentur spatia; visa est hæc ad negotium
 omnium aptissima tempestas. Atque ut
 ab altera illa causa discedam, quæ socium
 & affine Diis esse lumen disputat; facile
 mihi persuadeo, qui ab hujus contagione
 generationis immunes esse student, iis so-
 lares radios, qui in altum evehendi vim
 habent, proprie convenire. Ita enim ma-
 nifeste contemplare: inprimis quod a terra
 Sol trahat omnia: quod ea velut fomento
 quodam & admirabili calore suscitaret ac ve-
 getet, cum, ut opinor, ad exquisitam sub-
 tilitatem segregando excernendoque cor-
 pora perducit: tum quod ea, quæ deorsum
 vergunt, attollat ac sublevet; ex iis occul-
 tarum illius virium argumenta capere licet.
 Nam qui corporeo calore talia in corpori-
 bus efficit, nonne per arcanam corporis-
 que profus expertem ac divinam sinceram-
 que radiis illius insidentem naturam multo
 magis ad se felices animas attrahet & ex-
 tollet? Quocirca cum ex iis, quæ dicta
 sunt hæcenus, constet, lumen istud Diis
 immortalibus, iisque qui attollere sese cu-
 piunt, esse cognatum; idem vero hoc in
 mundo nostro crescere tum soleat, & dies
 esse nocte longior, quando Arietem per-
 meare Sol rex incipit: una illud ostendimus,
 ejusdem Dei radios vim quandam habere
 subvehendi, non manifesta solum effica-
 citate, sed etiam occulta: qua quidem in-
 numerabiles animæ in sublime provectæ
 sunt, splendidissimum e sensibus, Solique
 maxime similem, secuta. Hic enim ipse
 sensus oculorum, non ut carus duntaxat &
 ad vitam opportunus; sed insuper tanquam
 dux ad sapientiam, a divino Platone cele-
 bratur. Jam vero si arcana illa & mystica
 persequi velim, quæ circa septem radiis in-
 signem Deum Chaldaus celebravit, ut per
 illum animas in sublime provehat; obscura
 quædam eloquar, & in vulgus ignota ma-
 xime: tamen beatis illis hominibus, qui
 theurgicis

theurgicis sacris operantur, probe sint cognita. Ideo hæc in præfenti silentio præteribo.

Nunc eo revertor, quod paulo ante dicebam: non sine causa, imo quam fieri potest maxime consentanea ac vera ratione ductos veteres tempus ejusmodi illis factorum ritibus præfinisse. Cujus rei argumentum ex eo potest colligi, quod æquinoctialem circulum Dea ista sortita sit. Et enim circa Libræ signum, Cereri ac Proserpinæ augusta illa & arcana Mysteria instaurari solent. Jure id quidem. Nam & abeuntis in honorem Dei rursus obire Mysteria convenit: ut ne quid ab impia tenebrosaque vi molestiæ nobis accidat. Sane Mysteria bis in honorem Cereris Athenienses celebrant. Primum parva illa (sic enim appellant) Mysteria, cum Sol Arietem pervadit; majora deinde, cum in chelis versatur; ob eas, quas modo dixi, rationes. Ac majora quidem & minora cum aliis pluribus, opinor, ex causis appellata sunt: tum hæc potissimum intercesserunt, quod illo recedente magis quam accedente, celebrare ista consentaneum sit. Quocirca sub ipsius accessum, utpote præfente servatore evectoreque Deo, renovandæ duntaxat memoriæ gratia, ante plena augustioraque sacra levioribus ab initiis auspicabantur. Excipiebant ea paulo post castimonix frequentes, sacrorumque cæremonix. At vero recedente postmodum Deo, & ad oppositam mundi zonam emigrante, caput ipsum Mysteriorum custodiæ ac salutis causa celebratur. Vide autem, ut, quemadmodum hic membrum genitale præciditur, sic apud Athenienses qui arcana illa tractant, castissime degunt: tum eorum antistes hierophanta ab omni generatione prorsus abstinet: tanquam progressionis illius in infinitum particeps esse minime debeat; sed definita potius, ac perpetuo manentis, & uno contentæ, incorruptæ, sinceræque naturæ. Sed de his hæcenus.

Superest ut de sanctimonia ipsa deinceps & castitate dicamus: ut si quid ad institutum nostrum pertinet, inde quoque trans-

A Θεουργοῖς δὲ τοῖς μακαρίοις γνώριμα: διόπερ αὐτὰ σιωπήσω τανῦν.

Ὅπερ δὲ ἔλεγον, ὅτι καὶ τὸν καιρὸν ἐκ ἀλόγως ὑποληπτόν, ἀλλ' ὡς ἐνι μάλιστα μετὰ εἰκότος καὶ ἀληθῆς λόγου παρὰ τῶν παλαιῶν τῷ Θεσμῷ προσεθεῖσθαι. Σημεῖον δὲ τῆς ὁμοιοῦσθαι μερῶν κύκλον ἢ θεὸς αὐτῇ καλενεύματα. Τελεῖται γὰρ περὶ τὸν ζυγὸν Διοῦ, καὶ Κόρη τὰ σεμνά, καὶ ἀπόρρητα μυστήρια. καὶ τῆς εἰκότως γίνεσθαι. χερὶ γὰρ καὶ

B ἀπίοντι τῷ Θεῷ τελεοῦσθαι πάλιν· ἵνα μηδὲν ὑπὸ τῆς ἀθέης καὶ σκοπιῆς δυσχερῆς πάθωμεν ἐπιπραττέσης δυνάμεως· δις γὰρ Ἀθηναῖοι τῇ Διοῦ τελεῖσσι τὰ μυστήρια· αὐτῶν μὲν τῶν κριῶν τὰ μικρά ^{Voss. εν αὐτῶν} Φασὶ μυστήρια· τὰ μεγάλα δὲ περὶ τὰς χηλὰς ὄντος ἡλίου· διὰ τὸ ἑναγχος ἔφην αἰτίας. Μεγάλα δὲ ὀνομάσθαι καὶ μικρὰ νομίζω, καὶ ἄλλων ἕνεκα· μάλιστα δὲ, ὡς εἰκός, τῆς ἀποχωρητικῆς τῆς Θεῆς μᾶλλον ἢ περὶ περιστόν. διόπερ ἐν τῆς ὁμοιοῦσθαι ὑπόμνησιν μόνον.

C ἄτε δὲ καὶ παρόντι τῆς σωτήρος, καὶ ἀναγωγῆς Θεῆς, τὰ προέλεια καλεβάλλουτο τῆς τελεῆς· εἶτα μικρὸν ὑπερον ἀγνεῖαι συνεχεῖς, καὶ τῶν ἱερῶν ἀγνεῖαι. ἀπίοντος ὁ λοιπὸν τῆς Θεῆς πρὸς τὴν ἀντίχθονα ζώνην, καὶ Φυλακῆς ἕνεκα, καὶ σωτηρίας, ἀλλ' ὁ κεφάλαιον ἐπιτελεῖται τῶν μυστηρίων. Ὅρα δὲ ὡς περὶ ἐνλαύθα τὸ τῆς γενέσεως αἴτιον ἀποτέμενται· ἔτω ὁ καὶ παρὰ Ἀθηναίοις οἱ τῶν ἀρρήτων ἀπλόμενοι παναγεῖς εἰσι. καὶ ὁ τῆς ἐξάρχων ἱεροφάντης ἀπέσρα-
D πλαι πᾶσαν τὴν γένεσιν· ὡς οὐ μετὸν αὐτῆς τῆς ἐπ' ἀπειρον προόδου· τῆς ὀρισμένης δὲ, καὶ αἰεὶ μενέσης, καὶ ἐν τῷ ἐνὶ συνεχομένης ἕσθιας, ἀκηράτης τε, καὶ καθαρᾶς. Ἐπὶ μὲν δὲ τῆς ἀπόχρητος αὐτῶν.

Λείπειται δὲ λοιπὸν, ὡς εἰκός, ὑπερτε τῆς ἀγνεῖας αὐτῆς καὶ τῆς ἀγνεῖας διεξελθεῖν· ἵνα καὶ ἐντεῦθεν λάβωμεν εἰς τὴν ὑπόθε-

ὑπόθεσιν εἴ τι συμβάλλεται. Γελοῖον ὅ
 αὐτίκα τοῖς πᾶσιν ἐκεῖνο φαίνεται.
 κρεῶν μὲν ἀπλεῖσθαι δίδωσιν ὁ ἱερός νό-
 μος· ἀπαγορεύει δὲ τῶν σπερμάτων
 εἰς αἴψυχα μὲν ἐκεῖνα, ταῦτα δὲ ἐμ-
 ψυχα; οὐ καθαρά μὲν ἐκεῖνα· ταῦτα
 δὲ αἵματος, καὶ πολλῶν ἄλλων ἐκ εὐχε-
 ρῶν ὄψις τε καὶ ἀκοή πεπληρωμένα; οὐ
 τὸ μέγιστον, ἐκεῖνοις μὲν πρόσσει, τὸ
 μηδένα ἐκ τῆς ἐδωδῆς ἀδικεῖσθαι· τῆ-
 τοις δὲ, τὸ καθαθῆσθαι, καὶ καλασφάτ-
 τεσθαι τὰ ζῶα, ἀλγυῖνά γε, ὡς εἰκός, B
 καὶ τρυχόμενα; Ταῦτα πολλοὶ καὶ τῶν
 περιττῶν εἴποιεν ἂν. ἐκεῖνα δὲ ἤδη κω-
 μαδῶσι καὶ τῶν ἀνθρώπων οἱ δυσσεβέ-
 σταλοι. τὰ μὲν ὀρμένα φησὶν ἐσθίεσθαι
 τῶν λαχάνων· παραλείπειν δὲ τὰς ρί-
 ζας, ὡς περ γογυλίδας. καὶ σῦκα μὲν
 ἐσθίεσθαι φησὶ, ῥοιάς δὲ ἐκέτι, καὶ μῆλα
 πρὸς τῆτοις. Ταῦτα ἀκηκῶς μινυρι-
 ζόντων πολλῶν πολλάνεις, ἀλλὰ καὶ εἰρη-
 κῶς πρότερον, εἶκα ἐγὼ μόνος ἐκ πάν-
 των πολλὴν εἶδεσθαι τοῖς δεσπότηαις θε-
 οῖς, μάλιστα μὲν ἅπασιν, πρὸ τῆς ἄλλων
 δὲ, τῆς μῆλει τῆς θεῶν, ὡς περ ἐν τοῖς ἄλ-
 λοις ἅπασιν, ἔτω καὶ ἐν τῆτω, χάριν, ὅτι
 με μὴ περιεῖδεν ὡς περ ἐν σκότῳ πλα-
 τώμενον· ἀλλὰ μοι πρῶτόν γε ἐκέλευ-
 σεν ἀποκόψασθαι, ἔτι κατὰ τὸ σῶμα,
 κατὰ δὲ τὰς ψυχικὰς ἀλόγους ὀρμάς, καὶ
 κινήσεις τῆς νοεράς, καὶ προεσώση τῆς ψυχῶν
 ἡμῶν αἰτία τὰ περιττὰ καὶ μάταια· ἐπὶ
 νῦν δὲ ἔδωκεν αὐτῆς λόγους τινας ἴσως ἐκ
 ἀπάδοιαις πάντῃ τῆς ἐπὶ θεῶν ἀληθῆς, D
 ἀλλὰ καὶ εὐαγῆς ἐπισήμης. Ἄλλ' εἶκα
 ἔγωγε, ὡς περ ἐκ ἔχων ὅτι φῶ, κύκλω πε-
 ριτρέχειν. Ἐμοὶ δὲ πάρεσι μὲν, καὶ καθέ-
 κασον ἐπιόντι, σαφεῖς καὶ τηλαυγεῖς αἰ-
 τίας ἀποδοῦναι, τῆς χάριν ἡμῶν ἐθέμις
 ἐστὶ προσφέρεισθαι ταῦτα· ὧν ὁ θεῖος
 εἶργος θεσμός. καὶ ποιήσω γε αὐτὸ μικρὸν
 ὑσερον. Ἀμεινον δὲ νῦν, ὡς περ τύπεις τι-
 νὰς προθεῖναι, καὶ κανόνας, οἷς ἐπόμενοι
 καὶ τι πολλάνεις ὑπὸ τῆς σπασθῆς παρέλθῃ τῆς λόγον, ἔξομεν ὑπὲρ τῆτων κείναι.

A feramus. In quo primum illud nemō non
 ridiculum judicat: quod ita carnibus vesci
 lex sacra concesserit, ut leguminibus in-
 terdiceret. Quid enim? Nonne anima ca-
 rent ista; illa vero prædita sunt? Non item
 pura illa sunt; hæc sanguine, cæterisque
 rebus sunt referta, quas oculi & aures non
 facile sustinent? Nonne & illud inest præ-
 terea, ut ex leguminum usu in neminem
 redundet injuria; carnibus vero vesci nemo
 possit, quin mactentur ac jugulentur pecu-
 des; qua re utique dolor ac molestia illis
 infligitur? Atque hæc plerique non vulgari-
 um alioquin hominum nobis objicere pos-
 sunt. Illa jam ab extreme impiis irrideri
 traducique solent. Nam olerum quidem
 caules manducari, inquirunt, radices vero
 repudiari, veluti rapa: tum ficus comedi,
 Punica non item, neque mala præterea.
 Cum hæc ego mussitantes plerosque sæpi-
 us audierim, imo & ipse quondam usurpa-
 verim; solus nunc ex omnibus maximam
 Dominis Diis videor, cum universis, tum
 Deorum præcipue Matri, debere gratiam;
 non solum propter cætera ejus in me bene-
 ficia, sed etiam ob illud singulare, quod
 me sic tanquam in tenebris vagantem mi-
 nime neglexerit, sed inprimis abscindi jus-
 serit: non corpore quidem ipso; verum in
 expertibus rationis animæ motibus & inci-
 tationibus, quæcunque intelligibili & ani-
 marum nostrarum præsidii causæ superva-
 canea sunt & inutilia. Deinde certas men-
 ti meæ rationes immisit, quæ ab vera, sed
 & religiosa de Diis scientia fortasse non pe-
 nitus abhorrent. Verum quasi nihil habe-
 am quod dicam, ita per ambages oratio-
 nem circumducere videor. Atqui singula
 percurrenti licet perspicuas & manifestas
 causas ostendere, cur ejusmodi divina lege
 nobis interdictis vesci nefas habeatur: quod
 ego paulo post disputabo. Nunc vero
 consultius existimo velut formulas ac regu-
 las certas proponere, quibus inhærentes,
 si quid forte cursum festinantis orationis ef-
 fugiat, de iis judicium ferre possimus.

Sed

Sed ante omnia revocandum illud est in memoriam : quid nos tandem Attin, & excisionem illam esse dixerimus ; tum quid illa, quæ post excisionem ad Hilaria usque geruntur ; nec non quid castimoniam ipsam significare velimus. Attis igitur principium quoddam ac Deus esse videbatur, qui materia constantem hunc mundum proxime fabricavit, quem ad infima usque descendentem procreatrix illa Solis agitatio reprimat ; cum ad totius universi metas & extremum orbem Deus ille pervenit, cui ab effectu æquinoctialis nomen imponitur. Nam excisionem ipsam nihil esse diximus aliud, nisi infinitatis modum ; qui non aliter, quam revocatione quadam ad antiquiora & primaria principia, & ex infimis emersione contingeret. Castimoniam porro finem evectionem animarum esse statuimus. Quæ quidem inprimis semina illa, quæ conduntur humo, vesci prohibet. Est enim rerum omnium novissima terra : ubi & compulsâ mala versari Plato dixit, & eam passim in oraculis Dii fordes ac quisquillas nominant, atque ut inde fugiamus non raro cohortantur. Quamobrem genitalis ac provida illa Dea ne ad ipsa quidem usque corporis alimenta iis quæ terra obruntur uti permittit ; eaque re cœlum ipsum, vel potius supra cœlum, respicere nos admonet. Non desunt tamen, qui unico feminum genere vescuntur, nimirum filiquis ; quod non magis inter semina, quam olera numerandum existimant, quandoquidem sursum affurgit, & erectum est, neque in terra radices agit, sed ad eum modum habet, quo hederæ fructus ex arbore, vel vitis ex arundine dependet. His de causis igitur stirpium vesci seminibus nobis interdicitur ; fructibus & oleribus permittitur, non humi repentibus, sed quæ a terra in sublime tolluntur. Hæc eadem ratio est, cur in rapo quicquid terra potissimum gaudet, eo utpote terrestri abstinere jubet ; quicquid autem sursum emergit, & in

A Προσῆκεί δὲ πρῶτον ὑπομνήσαι διὰ βραχέων τίνα τε ἔφαμεν εἶναι τὴν Ἄττιν καὶ τί τὴν ἐκτομήν· τίνος τε εἶναι σύμβολα τὰ μετὰ τὴν ἐκτομήν ἄχρι τῶν Ἰλαρίων γινόμενα· καὶ τί βέλεσθαι τὴν ἀγνείαν. Ὁ μὲν ἔν' Ἄττις ἐλέγετο αἰτία τις ἔσα, καὶ θεός, ὁ προσεχῶς δημιουργῶν τὸ ἔνυλον κόσμον· ὃς μέχρι τῶν ἐσχάτων καλιῶν ἴσαται ὑπὸ τῆς ἡλίου δημιουργικῆς κινήσεως· ὅταν ἐπὶ τῆς ἀκρωσ ἀρισμένης ἔπαυλος ὁ θεὸς γένηται περιφερείας, ἢ τῆς ἰσημερίας τ' ἐνομα εἶναι κατὰ τὸ ἔργον. Ἐκτομήν δ' ἐλέγομεν εἶναι τὴν ἀπειρίας τὴν ἐποχὴν ἢ ἐν ἄλλως, ἢ διὰ τῆς ἐπὶ τὰς πρεσβυτέρας, καὶ ἀρχηγικωτέρας αἰτίας ἀνακλήσεως τε, καὶ ἀναδύσεως συμβαίνειν. αὐτῆς δ' τῆς ἀγνείας φάμεν τὸ σινοπὸν ἀνοδὸν τῆς ψυχῶν. ἐκτὸν ἐν εἰς πρῶτων σιτεῖσθαι τὰ κατὰ γῆς δυόμενα σπέρματα. ἔχατον μὲν τῶν ὄντων ἢ γῆ. ἐνλαῦθα δὲ "Φησὶν καὶ ἀπελαθέντα, καὶ Πλάτωνος τὰ κατὰ σρέφεισθαι· καὶ διὰ τὸ λογίαν Voss. Φησὶν ἀπελαθ- οἱ θεοὶ σκύβαλον ἀπὸ πολλαχῶς καλῶσι· καὶ φεύγειν ἐνλεῦθεν πολλαχῶς παρακελεύονται. Πρῶτον ἔν' ἢ ζωογόνου καὶ προμηθῆς θεὸς ἔδδ' ἄχρι τῆς τῶν σωμάτων τροφῆς ἐπιπέφ' τοῖς καὶ γῆς δυομένοις χρεῖσθαι· παραινῶσα γε πρὸς τὸν ἔρανον, μᾶλλον δ' ἢ ὑπὲρ τῆς ἔρανον βλέπειν. ἐνί τινες κέχρηται σπέρματι τοῖς λοδοῖς· ἢ σπέρμα μᾶλλον ἢ λάχανον ἀπὸ νομίζοντες εἶναι· τὰ πεφυκέναι πῶς ἀνωφερῆς καὶ ὀρθόν, καὶ ἔδδ' ἐρρίζωσθαι κατὰ τὴν γῆν· ἐρρίζωσαι δὲ ὡσπερ ἐκ δένδρου κίττ' ἔτιως, ἢ καὶ ἀμπέλα καρπὸς ἤρτηται τῆς καλάμης. Ἀπηγόρευται μὲν ἔν' ἡμῶν σπέρματι χρεῖσθαι διὰ τῆτο φυλῶν· ἐπιτέτραπται δὲ χρεῖσθαι καρποῖς, καὶ λαχάνοις, ἢ τοῖς χαμαιζήλοις, ἀλλὰ τοῖς ἐν γῆς αἰρομένοις ἀνω μελέως. Ταύτη τοι καὶ τὸ γογγυλίδος τὸ μὲν γεωχαρῆς, ὡς χθόνιον ἐπιλάττ' παραλείδ'· τὸ δ' ἀναδυόμενον ἀνω,

ἀνω, καὶ εἰς ὑψὺς αἰρόμενον, ὡς ἀπὸ τῆς
 το καθαρόν τυγχάνον, δίδωσι προσε-
 νέγνασθαι. Τῶν γὰρ λαχάνων ὀρμέ-
 νοις μὲν συγχωρεῖ χρεῖσθαι· ῥίζαις δὲ
 ἀπαγορεύει, καὶ μάλιστα ταῖς ἐντρεφο-
 μέναις καὶ συμπαθούσαις τῇ γῆ. Καὶ
 μὴν καὶ τὰ δένδρων μῆλα μὲν, ὡς ἱερά καὶ
 χρυσᾶ, καὶ τὰ ἀρρήτων ἀθλῶν, καὶ τε-
 λεσιῶν εἰκόνας, μεταφθεῖρειν ἐκ ἐπέ-
 τρεψε, καὶ καίαναλίσκειν, ἄξιά γε ὄν-
 τα, τῶν ἀρχεῦπων χάριν, τῆς σέβε-
 θαί γε, καὶ θεραπεύεσθαι. ῥοιάς δὲ, ὡς
 φυτὸν χθόνιον, παρηλήσατο καὶ Φοί-
 νικος ὃ τὸν καρπὸν ἴσως μὲν ἂν τις εἴ-
 ποι, διὰ τὸ μὴ γίνεσθαι περὶ τὴν Φρυ-
 γίαν· ἐνθα πρῶτον ὁ θεσμὸς κατέστη.
 Ἐμοὶ δὲ δοκεῖ μᾶλλον ὡς ἱερὸν ἦλθαι τὸ
 φυλὸν, ἀγῆρων τε ὄν, ἔ συγχωρεῖσθαι
 καίαναλίσκειν ἐν ταῖς ἀγιστεῖαις εἰς
 τροφὴν σώματος. Ἐπὶ τέτοις ἀπηγό-
 ρευται ἰχθύσιν ἅπασιν χρεῖσθαι. κοινὸν
 δὲ ἐστὶ τῆτο καὶ πρὸς Αἰγυπτίους τὸ πρῶ-
 βλημα. Δοκεῖ ὃ ἔμοιγε δοιοῖν ἔνεκεν
 ἂν τις ἰχθύων μάλιστα μὲν αἰεὶ, πάντως
 δὲ ἐν ταῖς ἀγιστεῖαις ἀποσχέσθαι· ἐνός
 μὲν, ὅτι τέτων, ἂ μὴ θύομεν τοῖς θεοῖς,
 ἔδὲ σιτεῖσθαι προσῆκε. Δέος δὲ ἴσως ἔ-
 δὲν μή τις ἐνλαῦθα λίχνος καὶ γάστρις
 ἐπιλάβηται μὲν, ὡς πρὸς καὶ πρότερον ἦδη
 παθῶν ἀπὸ διαμνημονεύω· διὰ τι δὲ
 ἔχι καὶ θύομεν ἀπὸ πολλὰς τοῖς
 θεοῖς, εἰπόντος ἀκίσσας. Ἀλλ' ἔχομέν τι
 καὶ πρὸς τῆτο εἰπεῖν. καὶ θύομέν γε,
 ἔφην, ὦ μακάριε, ἐν τισὶ τελεσιῶν
 θυσίαις ὡς ἵππων Ῥωμαῖοι ὡς πολλὰ
 καὶ ἄλλα θηρία, καὶ ζῶα, κύνες ἴσως
 Ἑλληνες Ἐνάτη, καὶ Ῥωμαῖοι δὲ, καὶ πολ-
 λα παρ' ἄλλοις ἐστὶ τῶν τελεσιῶν, καὶ
 δημοσίαις πόλεσιν ἅπαξ τῶν ἔτρε, ἢ
 δις τοιαῦτα θύματα· ἀλλ' ἐκ ἐν ταῖς
 τιμητηρίαις ἔφ' ὧν μόνον κοινῶν ἄ-
 ξιον, καὶ τραπέζην θεοῖς· τὰς ὃ ἰχθύας
 ἐν ταῖς τιμητηρίαις ἔ θύομεν· ὅτι μὴδὲ
 νέμομεν· μὴδὲ τὸ γενέσεως ἀπὸν ἐπι-

voss. ἀλ-
 λήλοις

deest ἔφ'
 in MSS.
 voss.

A sublime sese tollit, tanquam purum indul-
 geat. Nam & olerum caulibus duntaxat
 uti concessit, radicibus vetuit, iisque præ-
 fertim, quæ innutrientur humo, & cum ea
 consensionem quandam habent. Porro
 inter arborum fructus mala, tanquam sacra
 & aurea, & ut arcanorum ac mysticorum
 præmiorum imagines, corrumpere & con-
 sumere prohibet; quæ quidem propter ex-
 emplaria sua digna sunt, quibus reverentia
 & cultus adhibeatur. At punica, velut hu-
 milis ac terrestris arboris fœtus, respicit.
 B Palmæ vero dactylos ideo fortasse quispia-
 am interdictos existimet, quod in Phrygia,
 ubi ritus illi primum editi sunt, nullæ pro-
 veniant. At ego propterea quod sacra So-
 li arbor illa sit, & senectutis expers, ad a-
 lenda corpora crediderim in casto non pla-
 cuisse consumi. Secundum hæc nullo pi-
 scium genere vesci conceditur. Sed hæc
 nobis cum Ægyptiis communis est quæ-
 stio. Ac duabus quidem de causis jure
 mihi quispiam vel perpetuo, vel saltem
 cum est in casto, piscibus abstinere videtur.
 C Prima, quod quæ Diis minime sacrificamus,
 ea in cibum adhiberi nequaquam de-
 ceat. Quo in loco equidem non vereor,
 ne quis forte nos cupediosus ac ventri ob-
 sequens redarguat: id quod mihi contigisse
 jam antea recordor, cum hoc mihi nescio
 quis objiceret, cur non Diis interdum ho-
 stiarum genere illo faceremus. Verum ha-
 bemus sane quod ei quæstioni respondeamus.
 Nam & ego tum illi: Atqui & nos,
 inquam, ista sacrificamus in mysticis qui-
 busdam sacris; quemadmodum equum
 Romani; alias nonnullas feras & animalia,
 utputa canes, Græci pariter ac Romani;
 tum apud alios quamplurimæ id genus ho-
 stiaæ semel bisve quotannis, mysterii causa,
 per civitates immolantur. At non in ho-
 norariis sacris, per quæ sola communes
 cum Diis mensas habere possumus. In ho-
 norariis ergo pisces minime sacrificamus:
 quoniam neque ipsos pascimus, neque
 curam illorum gerimus, nullos denique,
 ut boum

ut boum & ovium, ita piscium greges habemus. Nam priora illa pecora, quæ & a nobis adjuvantur & ope nostra foeticant, merito cum ad alias opportunitates, tum ad honores illos Deorum commoditatem nobis afferunt. Hæc est prima ratio, propter quam fas esse non arbitror tempore ipso castimoniam piscem comedere. Altera, quam & ad ea, quæ supra commemorata sunt, pertinere magis iudico; quod illi ipsi in profundum demersi, terrestriores utique semibus esse quodammodo videantur. Quisquis autem evolare cupit, & ad ipsum cœli verticem sublimis attolli, jure omnia illa detestetur, e contrario vero ea persequatur & asciscat, quæ sursum in aëra tendunt & in altum nituntur, aut, ut poeticum aliquid eloquar, ad cœlum respiciunt. Porro volucres ad cibum adhibere permittit, paucis duntaxat exceptis, quæ pro sacris habentur. Quadrupedes item usitatas omnes, præter porcum. Hunc enim, tanquam penitus terrestrem cum forma ipsa, tum vitæ genere, nec non corporis ac naturæ conditione, (nam excrementosa carne est & crassa) sacra ab mensa prorsus ablegat. Etenim grata hæc esse hostia creditur inferis Diis, nec immerito. Hoc enim animalis genus nunquam cœlum intuetur; ac neque sursum ei libet oculos attollere; neque ad id natura comparatur. Igitur ejusmodi sunt causæ, quas cur certis rebus abstinenceamus, sacri arcanique ritus edocent; easque nos rerum illarum periti cum iis, qui Deorum cognitione præditi sunt, communicare voluimus.

Nunc de cæteris, quorum usus conceditur, hoc unum admonebimus: Cum non omnibus omnia præscribere vellet; sed ad id, quod humanæ naturæ possibile esset, lex divina respiceret, pluribus istis & communibus uti permisisse: non ut ab omnibus necessario omnes adhiberentur, (hoc enim fortasse difficile est) sed ut eo maxime vesceremur, quod & corporis facultati consentaneum foret; & cujus obtinendi

μελόμεθα μήτε ἡμῖν εἰσιν ἀγέλαι, καθάπερ προβάτων καὶ βοῶν, ἔτω δὲ καὶ τῶν ἰχθύων. Ταῦτα μὲν γὰρ ὑφ' ἡμῶν βοηθόμενα τὰ ζῶα, καὶ πληθύνοντα, διὰ τῆτο δικαίως ἀν' ἡμῶν εἰς τε τὰς ἄλλας χρείας ἐπιικροῖη, καὶ πρὸ γε τ' ἄλλων ἐς τιμῆληρίεσθ θυσίας. Εἰς μὲν δὲ λόγος ἔτος, δι' ὃν ἐκ οἰμαὶ δεῖν ἰχθὺν ἐν ἀγνείας καιρῷ προσφέρεσθ τροφήν. ἕτερος δὲ, ὃν καὶ μάλλον ἠγάθμαὶ τοῖσθ προειρημένοισθ ἀρμόζειν, ὅτι τρόπον τινὰ καὶ αὐτοὶ κατὰ τὸ βυθῶν δεδουκότεσθ εἰεν ἀνχθονιώτεροὶ τ' σπερμάτων ὁ δὲ ἐπιθυμῶν ἀναπλήνα, καὶ μελέωρος ὑπὲρ τὸν ἀέρα πρὸσθ αὐτὰσθ ἔρανθ πλήνα κορυφὰσθ, δικαίως ἀν' ἀποσρέφοῖλο πάντα τὰ τοιαῦτα μελαθεοὶ δὲ καὶ μελαρέχοὶ τὰ τεινόμενα πρὸσθ τ' ἀέρα, καὶ σπεύδοντα πρὸσθ τὸ ἀναπλεσθ, καὶ ἵνα τι καὶ ποιητικὸν εἶπω, πρὸσθ τ' ἔρανὸν ὀρεῶντα. Πιτηρῶσθ ἐν ἐπιτρέπθ χρηῶσθαι, πλὴν ὀλίγων, ἔσθ ἱερῶσθ εἶναι πάνθθ συμβέδηκεν καὶ τ' τετραπόδων τοῖσθ συνήθεσθιν, ἔξω τ' χοίρεσθ. τῆστον δὲ, ὡσθ χθόνιον πάνθθ μορφῆθ τε, καὶ τῶ βίω, καὶ αὐτῶ τῶ ἔσθιασθ λόγω περιτωμαλικὸσθ τε γὰρ καὶ παχύσθ τὴν σάρκα· τῆσθ ἱερῶσθ ἀποικηρύτθ τροφῆσθ Φίλον γὰρ εἶναι πεπίσειλαι θυμα τοῖσθ χθόνιοσθ θεοῖσθ ἐκ ἀπεικίότωσθ. ἀθέατον γὰρ ἔσθιν ἔρανθ τῆτὶ τὸ ζῶον, ἔθ μόνον ἔθ βελόμενον, ἀλλ' ἔδὲ πεφυκὸσθ ἀναβλέψαι πολε. Τοιαύτασθ μὲν δὲ αἰτίας ὑπὲρ τ' ἀποχῆσθ ὡν ἀπέχεσθαι δεῖ εἶρηκεν ὁ θεὸσθ θεσμός· οἱ ξυνιέντεσθ ἵκοινόμεθα τοῖσθ ἐπισαμένοισθ θεῶσθ.

Ἵπὲρ δὲ ὡν ἐπιτρέπθ χρηῶσθαι λέγομεν τὸσθστον· ὡσθ ἔθ πᾶσθιν ἀπᾶντασθ, τὸ δυναλὸν δὲ ὁ θεὸσθ νόμος τῆ ἀνθρωπίνθ φύσθ σιοπῶν, ἐπέτρεψε χρηῶσθαι τῆστοισθ τοῖσθ πολλοῖσθ· ἔχθ ἵνα πᾶσθιν πάντεσθ ἐξ ἀνάγκησθ χρησώμεθα· τῆστο μὲν γὰρ ἴσῶσθ ἐκ εὐκόλον· ἀλλ' ὅπωσθ ἐκείνω, ὅτῶ ἄρα πρῶτον μὲν ἠὲ σώμαλοσθ συγχωροῖθ δύναμισθ· εἶτά τισθ περισθία

Z

σωτρε-

συντρέχει· καὶ τρίτον ἢ προβαίρεσις· ἢν
 ἐν τοῖς ἱεροῖς ἔτος ἄξιον ἐπιτείνειν·
 ὥστε καὶ ὑπὲρ τὴν τῆ σῶμα ἰσχύος δύνα-
 μιν ὀρμᾶν, καὶ προθυμείσθαι τοῖς θεοῖς
 ἀκολουθεῖν θεσμοῖς. Ἔσι γὰρ δὴ τῆτο
 μάρισα μὲν ἀνυσιμώτερον αὐτῇ τῇ
 ψυχῇ πρὸς σωτηρίαν, εἰ μείζονα λόγον
 αὐτῆς, ἀλλὰ μὴ τῆ σῶματος τῆ ἀσφα-
 λείας ποιήσατο. Πρὸς δὲ καὶ αὐτὸ τὸ
 σῶμα μείζονος, καὶ θαυμασιωτέρας
 φαίνεται λεληθότως τῆ ἀφελείας με-
 ταλαγχάνον. Ὅταν γὰρ ἡ ψυχὴ πα-
 σαν εἰσὶν δῶ τοῖς θεοῖς, ὅλα τὰ καθ'
 εἰσὶν ἐπιρέψασα τοῖς κρείττοσιν, ἐ-
 πομένης, οἶμα, τῆ ἀγιστείας, καὶ πρὸ γε
 ταύτης τῶν θεῶν θεσμῶν ἡγεμένων.
 ὅλος ἔδενός λοιπὸν ἔσται ἀπεργόνος καὶ
 ἐμποδίζοντος· πάντα γὰρ ἐσὶν ἐν τοῖς
 θεοῖς, καὶ πάντα περὶ αὐτῆς ὑφέσθηκε· καὶ
 πάντα τῆ θεῶν ἐσὶ πλήρη· αὐτῆκα μὲν
 ἀδύναται ἐλλάμπει τὸ θεῖον φῶς· θεω-
 θεῖσαι δὲ αὐτὰ τόνον τινα, καὶ ῥώμην
 ἐπιθέασιν τῶ συμφύτῳ πνεύματι. Τῆ-
 το ἢ ὑπ' αὐτῶν συμμέμενον, ὥσπερ καὶ
 κρηθόμενον, σωτηρίας δὲ αἰτίον ὅλα τῶ
 σῶματι. Τὸ δὲ ὅτι μάρισα μὲν πάσας
 τὰς νόσους· εἰ δὲ μὴ ὅτι τὰς πλείστας καὶ
 μεγίστας ἐκ τῆ πνεύματι εἶναι τρο-
 πῆς, καὶ παραφορᾶς συμβέβηκεν, ἔ-
 δεῖς ὅσις, οἶμα, τῶν Ἀσκληπιαδῶν ἔ-
 φησιν. οἱ μὲν γὰρ καὶ πάσας φασίν· οἱ
 δὲ τὰς πλείστας, καὶ μεγίστας, καὶ ἰαθῆναι
 χαλεπώτατας. Μαρτυρεῖ ἢ τῆτοισι, καὶ
 τὰ τῆ θεῶν λόγια. φημί δὲ, ὅτι διὰ τῆ
 ἀγιστείας ἔχει ἡ ψυχὴ μόνον, ἀλλὰ καὶ
 τὰ σῶματα βοηθείας πολλῆς καὶ σωτη-
 ρίας ἀξίεται· σώζεσθαι γὰρ, φησι, καὶ τὸ
 πικρᾶς ὕλης περιβλήμα βρότειον, οἱ
 θεοὶ τοῖς ὑπεράγχοις παρακελευόμενοι
 τῶν θεουργῶν καλεπαγγέλλουσαι.

Τίς ἐν ἡμῖν ὑπολείπεται λόγῳ,
 ἄλλως τε καὶ ἐν βραχεῖ νυκτὸς μέρῳ
 μ.203 ταῦτα ἀπνευσί· ξυνεῖραι συγχωρηθεῖ-
 σιν, ἔφην ἔτε προανεγνωκόσιν, ἔτε

A facultas nobis nonnulla suppeteret; ac de-
 mum tertio in quod nostra nos voluntas
 induceret. Quæ quidem, cum de sacris a-
 gitur, sic intendenda nobis est, uti sese supra
 vires ipsas corporis interdum efferat, & ad
 divinos ritus affectandos promptam alacrem-
 que præbeat. Nam est animæ ad salutem
 obtinendam longe conducibilius istud ac
 præsentius, si majorem fuimet ipsius quam
 salubritatis corporis curam gerat. Quin &
 ipsi quoque corpori, tametsi minus appa-
 ret, majores ea res opportunitates affert.
 B Etenim cum se totam Diis anima dedide-
 rit, suaque omnia superis gubernanda per-
 miserit; succedente nimirum castimonia,
 & ante hanc divinis præeuntibus legibus;
 ubi nihil jam superest, quod obstet impe-
 dimentoque sit, (quippe cum sint in Diis,
 ac circa Deos omnia, ac Deorum itidem
 omnia plena sint) continuo divina lux illis
 affulget. Quæ postquam divinæ quodam-
 modo sunt factæ, in congenerem spiritum
 vim nescio quam vigoremque transfun-
 dunt. Qui ubi pervasit, ac se penitus insi-
 nuavit, tum eo roboratus & confirmatus
 C spiritus universo corpori salutem consciscit.
 Nam quod morbi vel omnes, vel plerique
 saltem & maximi, ex mutatione spiritus
 & in alienum a natura statum degeneratio-
 ne nascantur, medicorum nemo diffitebitur.
 Quoniam alii morborum hanc unam
 originem esse putant; alii quamplurimo-
 rum, & maximorum, quorumque sit diffi-
 cillima curatio. Atque horum quidem o-
 pinioni Deorum oracula suffragantur, cum
 illud affirmant: ejusmodi castimonia non
 D animam duntaxat, sed & ipsa corpora haud
 mediocrem opem salutemque consequi;
 servatur enim, inquit, & asperæ materiæ
 mortalis amictus. Hoc Dii nimirum iis
 ipsis, qui inter sacros suos ministros casti-
 monia præcellunt, cohortando pollicen-
 tur.

Ecquidnam vero jam ad dicendum su-
 perest; præsertim cum hæc nobis, exigua
 noctis parte, uno spiritu pertexere conces-
 sum fuerit, nullaque antea neque lectione,
 nec

nec earum rerum meditatione comparati ad ea perscribenda venerimus, imo ne de isto quidem argumento verba facere in animo prius habuerimus, quam pugillares istos posceremus? Testis est ipsa Dea, vera esse quæ dicimus. Quid igitur reliquum nobis est? Nimirum illi ipsi revocare in memoriam Deæ, una cum Minerva atque Baccho, quorum festa ejusmodi castorum ceremoniis divini ritus adstringi voluerunt: cum eorum autores animadverterent, quæ sit Minervæ cum Deorum matre, propter eam, quæ est in utriusque natura, providentiæ similitudinem, necessitas & cognatio: nec minus partitum illud Bacchi opificium considerantes, quod a singulari stabilique vita magni Jovis magnus ille Bacchus acceptum (utpote qui ab illo progressus est) rebus omnibus, quæ apparent, attribuit, divisi omnis opificii moderator ac princeps. Præter hos vero, Eraphrodito quoque Mercurio revocare in memoriam oportet. Ita enim apud Mystas Deus ille nominatur, quicumque sapientis in honorem Attidis faces accendunt. Quis est porro sic hebes & crassus, qui non intelligat, Mercurii ac Veneris ope, universa, quæ sunt generationis propria, revocari; quibus quod alicujus gratia fit omnino continetur; quod est rationis maxime proprium? Attis vero nonne ille est ipse, qui cum paulo ante esset insipiens, nunc propter exsectionem sapiens vocatur? Insipiens enim propterea fuit, quod materiam elegerit, ac generationis curam suscipiat; idem autem sapiens dicitur, quoniam sordes istas & quisquillas pulchre composuit, adeoque mutando perpolivit, ut id nullum hominis artificium, sapientia nulla possit imitari. Ecquis vero demum orationis hujus erit exitus? Nimirum in magnæ illius honorem Deæ hymnus aliquis expromendus est.

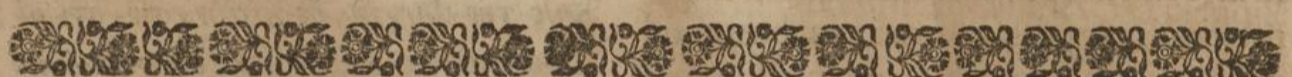
O Deorum hominumque mater! ô magni Jovis affestrix, solique particeps! ô fons intelligibilium Deorum! ô integerrimis eorum, quæ mente capiuntur, naturis conjuncta, communem ex omnibus efficiendi vim excipiens, & in intelligibilia

Α σκνεψαμένοις περι αὐτῶν ἀλλ' εἰδὲ προελομένοις ὑπὲρ τούτων εἰπεῖν πρῶτῃ τὰς δέλτας ταύτας αἰτῆσαι; μάρτυς δὲ ἡ θεὸς μοι τῶ λόγου. Ἄλλ' ὅπερ ἔφην, τί τὸ λειπόμενον ἡμῖν ὑπομνήσαι τὴν θεὸν, μετὰ τῆς Ἀθηνᾶς καὶ τῶ Διονύσου· ὧν δὴ καὶ τὰς ἐορτὰς ἐν ταύταις ἔθελο ταῖς ἀγιστεῖαις ὀνόμασθαι. ὁρῶν μὲν τῆς Ἀθηνᾶς πρὸς τὴν μητέρα τῶν θεῶν, διὰ τὴν προνοητικῆς ἐν ἐκατέρας ταῖς οὐσίαις ὁμοιότη-
 Β τῆς, τὴν συγγένειαν. ἐπισκοπῶν δὲ καὶ τὴν Διονύσου μεριστὴν δημιουργίαν ἢ ἐν τῆς ἐνοειδοῦς καὶ μονίμου ζωῆς τῶ μεγάλου Διὸς ὁ μέγας Διόνυσος παραδεξάμενος, ἄτε καὶ προελθῶν ἐξ ἐκείνης, τοῖς φανομένοις ἀπασι ἐγκαλέναι ἐπιτροπεύων καὶ βασιλεύων τὴν μεριστῆς συμπάσης δημιουργίας. Προσῆκε δὲ σὺν τέτοις ὑπομνήσαι καὶ τὸν Ἐραφρόδιον Ἐρμῆν καλεῖται γὰρ ἔτι τὸ ὑπὸ μυσῶν ὁ θεὸς ἔ-
 C τῆς, ὅσοι λαμπάδας φασὶν ἀνάπτεν Ἀτλίδι τῶ σοφῶ. Τίς ἔν' ἔτω πα-
 χύς τὴν ψυχὴν, ὅς εἰ συνήσιν, ὅτι δι' Ἐρμῆ μὲν, καὶ Ἀφροδίτης ἀνακαλεῖται πάντα πάντα καὶ τὰ τῆς γενέσεως ἐχοντα τὸ ἔνεκα τῶ πάντῃ καὶ πάντως ὁ δὲ λόγχα μάλισα ἰδιόνεσιν; Ἄτλις ἔχ' ἔτος ἐσὶν ὁ μικρῶ πρόθεν ἄφρων, νῦν δὲ ἀ-
 κῶν διὰ τὴν ἐκλομὴν σοφός; ἄφρων μὲν ὅτι τὴν ὕλην εἴλετο, καὶ τὴν γένεσιν ἐπι-
 D τῆς εἰς κάλλος ἐκόσμησε, καὶ τοσῶτον μελέτησεν, ὅσον εἰδὲ μίμῃσ' αὐτοῦ ἀνθρώπων τέχνη καὶ σύνεσις. Ἄλλα τί πέρας ἔσαι μοι τῶν λόγων, ἢ δῆλον ὡς ὁ τῆς μεγάλης ὑμῶν θεῶ;

Ὁ θεῶν καὶ ἀνθρώπων μήτηρ· ὁ τῶ μεγάλου σύνθωκε καὶ σύνθρονε Διὸς ὡ πηγὴ τῶν νοερῶν θεῶν· ὡ τῶν νοητῶν ταῖς ἀχράντοις ἐστίας συνδραμῆσα, καὶ τὴν κοινὴν ἐν πάντων αἰτίαν παραδεξάμενη, καὶ τοῖς νοεροῖς ἐνδι-
 Z ij δῶσα

δῆσα, ζωογόνε Θεά, καὶ μήτις, καὶ πρῶ-
 νοία, καὶ τῶν ἡμετέρων ψυχῶν δημιου-
 γέ· ὧ τ' μέγαν Διόνυσον ἀγαπῶσα,
 καὶ τὸν Ἄττιν ἐκλεθέντα περιωσαμέ-
 νη, καὶ πάλιν αὐτὸν εἰς τὸ γῆς ἄντρον κα-
 ταδύμενον ἐπανάγουσα· ὧ πάντων
 μὲν ἀγαθῶν τοῖς νοεροῖς ἡγεμένη θε-
 οῖς, πάντων δὲ ἀποπληρῆσα τ' ἀίδη-
 τὸν κόσμον, πάντα δὲ ἡμῶν ἐν πᾶσιν ἀ-
 γαθὰ χαρισαμένη. δίδε πασι μὲν ἀν-
 θρώποις εὐδαιμονίαν, ἧς τὸ κεφάλαιον
 ἢ τῶν θεῶν γνῶσις ἐστὶ· κοινῇ δὲ τῶν Ῥω-
 μαίων δήμῳ, μάλιστα μὲν ἀπορίηλασθαι
 τ' ἀθεότητος τὴν κηλίδα· πρὸς δὲ καὶ τὴν
 τύχην εὐμενῆ συνδιακυβερώσαν αὐτῶν
 τὰ τ' ἀρχῆς πολλὰς χιλιάδας ἐτῶν· Ἐ-
 μοὶ δὲ μαρπὸν γενέσθαι τ' περὶ σε θερα-
 πείας, ἀλήθειαν ἐν τοῖς περὶ θεῶν δόγ-
 μασιν· ἐν θεουργίᾳ τελειότηλα· πάντων
 προσερχόμεθα περὶ τὰς ἔργων, οἷς πο-
 λιτικὰς καὶ στρατιωτικὰς τάξεις ἀρετὴν μετ'
 τ' ἀγαθῆς τύχης, καὶ τὸ βίβρα πέρασ ἀ-
 λυπόντε, καὶ εὐδόκιμον μετ' ἀγαθῆς ἐλ-
 πίδ' ὅτ' ἔτις ἐπὶ τῇ παρ' ὑμᾶς πορεία.

A derivans, Diva genialis, consilium, & provi-
 dentia, nostrarum procreatrix animarum! o
 magni illius amore capta Bacchi! quæ &
 Attin expositum servasti; & eundem rur-
 sus, cum in speluncam terræ delapsus esset,
 eduxisti! ô quæ Diis intelligibilibus præis ad
 omnia bonorum genera, & subjectum hunc
 sensibus mundum bonis itidem impleo
 omnibus: nobis denique omnia in omnibus
 bona largiris! da felicitatem mortalibus u-
 niversis, cujus caput est Deorum cognitio:
 publice præsertim Romano populo conce-
 de, ut illam impietatis ac Deorum contem-
 tus maculam abstergat: tum prosperam be-
 nevolamque fortunam, quæ cum eo mul-
 tis annorum millibus moderetur imperi-
 um. Mihi vero præcipuus hic a te mei in
 te fructus obsequii contingat; in omnibus de
 Diis decretis ac dogmatibus veritas; in sa-
 cris administrandis perfectio; in actionibus
 omnibus, quibus fungimur, tam circa civi-
 les quam militares administrationes, cum
 secunda fortuna virtus; vita denique dolo-
 ris expers, & illustris exitus, cum bona meæ
 hinc ad vos perfectionis fiducia conjun-
 ctus.

ΙΟΥΛΙΑΝΟΥ
 ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ
 ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΑΠΑΙΔΕΥΤΟΥΣ ΚΥΝΑΣ.
 JULIANI IMP.
 ADVERSUS IMPERITOS CANES,
 HOC EST, CYNICOS.

ΛΟΓΟΣ 5.

ORATIO VI.

Ευπαρίσιος 14, 68
 ed. Bonn.

ΑΝΩ ποταμῶν, τῆτο δὴ
 τὸ τῆς παροιμίας. ἀνὴρ
 Κυνικός Διογένη Φησὶ κε-
 νόδοξον καὶ ψυχρολου-
 τεῖν εἰ βούλεται, σφόδρα ἐρρωμένος
 τὸ σῶμα, καὶ σφριγῶν, καὶ τὴν ἡλικίαν ἀ-

IN fontes retro flumina: vetus
 ut proverbium usurpem. Ho-
 mo ecce Cynicus Diogenem
 vanitatis accusat: & frigida la-
 vari renuit; cum alioqui valido corpore sit
 ac bene habito, & in ætatis flore constitu-
 tus;